

Niçin Değil Dizisi

NİÇİN

MASONLUK

DEĞİL

?

İlhami Soysal

9

kitap

NİÇİN MASONLUK DEĞİL

süreç

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

**SÜREÇ / NİÇİN DEĞİL DİZİSİ: 09 / Genel Sıra
No: 14 / NİÇİN MASONLUK DEĞİL? / Yazar:
İlhami Soysal / Dizi Sorumlusu: A. Altındal / Ka-
pak Düzeni: Ahmet Dura / Dizgi - Baskı: Osmanlı
Matbaası / Birinci Baskı: Aralık 1984**

Her hakkı mahfuzdur.

SÜREÇ Yayıncılık ve Tanıtım Tic. Ltd. Şti.
Piyerloti Cad. 47-49 D. 8 Çemberlitaş/İSTANBUL
Kısa Yazışma Adresi: P.K.: 50 Aksaray/İSTANBUL
Tel.: 526 85 27

Niçin Değil Dizisi, hiçbir kavram ve/veya kurumun tartışma - üstü olmadığı, olamayacağı anlayışından hareketle hazırlandı. Dokuzuncu kitap «Niçin Masonluk Değil» son yüzyıllarda, gerek Batı ülkeleri gerekse ülkemiz siyasetini yönlendirme yolunda yoğun çabalar gösteren yarı gizli masonluk kurumunu cesaretli biçimde eleştiren bir çalışmadır.

1949 yılında gazeteciliğe başlayan İlhami Soy-sal'ın «Sıfıra Sıfır Elde Var Sıfır» (1966), «20. Yüzyıl Türk Şiir Antolojisi» (1973), (2. Baskı), «Günün İçinden» (1978), «Dünyada ve Türkiye'de Masonluk ve Masonlar» (1978), (3. Baskı) ve «Yüzellilikler» (1984) adlı kitapları yayınlanmıştır.

I. BÖLÜM

GİRİŞ

1:1 MASON VE MASONLUK NASIL TANIMLANIYOR?

Bu kitapçığa adını veren soru, «*Niçin Masonluk Değil?*»e yanıt vermeden önce, *Masonluk nedir*, bunu bilmekte yarar vardır.

Masonluk dendiği zaman, Türkiyemizde çok kişi, kendini şöyle ya da böyle bu konuda bilgili saymaktadır. Herkesin kafasında az çok masonlukla ilgili bir takım bilgi kırıntıları yer etmiştir.

Daha da kötüsü, ülkemizde çok kişi, birşeyin salt adını bildi mi, kendini o konuda uzman sanmaktadır. Bu böyle olduğu içindir ki biz işe, işin *elif-be'sinden* başlayalım dedik. Önce Masonluk nedir? Ne değildir? onu öğrenelim:

Sözlüklere, ansiklopedilere, kitaplara bakalım. Masonluğa yandaş ve karşıt olanlar neler demişler, bunları araştıralım.

Örneğin, ülkemizin çok ünlü bir masonluk düşmanı, bu konuda cilt cilt kitaplar yazmış *Cevat Rifat Atilhan*, MASONLUK NEDİR? adlı kitabında (4. Baskı), söze şöyle başlıyor:

«*Allahsızdırlar, yahudidirler, beynelmilelci-dirler ve komünisttirler...*»

Şimdi konuya böyle yaklaştınız mı, işin için-

den biraz zor çıkarsınız. Konuya, sözlüklere bakarak yaklaşmak belki de en doğrusu.

Mason sözcüğü dilimizde fransızca «*Maçon*» un okunuş biçimiyle girip yerleşmiş... İngilizcede de tıpkı türkçedeki gibi yazılıp okunan bu sözcük, temel anlamıyla «*duvarcı*», duvar ören insan, «*işçi*» anlamına gelmektedir. Mecazi olarak ise Mason, «*kendi yuvasını kendi yapan*» demektir.

Türk Dil Kurumu Sözlüğü, Mason sözcüğünün fransızcadan gelme ad olduğunu belirttikten sonra, «*Masonluk Derneği üyesi*» diye karşılığını vermekte ve «*farmason*» sözcüğüne gönderme yapmaktadır. Sözlükteki *Farmason* maddesinde ise, bu sözcüğün karşılığı olarak *Mason* sözcüğü verilmekte ve halk dilinde farmasonluğun, «*dinsiz, imansız*» anlamına geldiği kaydedilmektedir. Gerçekteyse *Farmason*, *Mason*'un Osmanlıcasıdır. *Farmason* adı da tıpkı *Mason*'luk gibi, dilimize fransızcadan geçmiş, ancak okunuş olarak yerleştirilmiş bir sözcüktür. Aslı, *fran-maçon*'dur. Masonla eş anlamlı olarak kullanılır.

Türk Dil Kurumu Sözlüğü, Masonluk ya da Farmasonluğun tanımını şöyle yapmaktadır:

«*Din ve ulus ayırımı gözetmeden, insanlar arasında sevgiyi geliştirmek ereğini güttüğünü söyleyen, üyeleri birbirine 'kardeş' diye seslenen, eski bir duvarcı loncasından gelişmiş olduğu sanılan, gizli olan toplantılarında önlük, pergel, gön-yeye gibi taşçı araçlarını birer simge olarak kullanan, dünyanın hemen her yanına yayılmış bulu-*

nan bir dernek üyeliği...»

Meydan Larousse ise Masonluğun tanımını şöyle yapmaktadır:

«*Birtakım kardeşlik ilkelerini benimseyen, birbirlerini işaret ve amblemlerle tanıyan ve 'loca' denilen bölümlere ayrılan kimselerden kurulu kıs-men gizli dernek (Framasonluk veya Farmasonluk da dñir).*»

Pars Tuğlacı'nın Okyanus Ansiklopedik Sözlük'ü de, *Türk Dil Kurumu Sözlük'ünün* tanımını olduğu gibi yinelemektedir.

Farmasonluğun osmanlıcalaşmış bir ad olduğunu söylememize karşın, *Ferit Devellioğlu* ve *Mustafa Nihat Özön* gibi *Osmanlıca - Türkçe Sözlük* hazırlamış yazarlar, bu sözcüğü osmanlıca saymadıkları için sözlüklerine almamışlardır.

Kendisi de bir *Büyük Mason Üstadı* olan *Orhan Hançerlioğlu* da, masonluğu bir inanç işi saymıyor olmalıdır ki, hazırladığı ünlü *İnanç Sözlüğü'ne* madde olarak koymamıştır.

Masonluğa karşı olan kesimin bir önde gelen sözcüsü, yukarda da adından sözettiğimiz *Cevat Rifat Atilhan*, masonluk tanımını şöyle yapmaktadır:

«*Farmasonluk, yahudi şeriatının başka bir maskesi, yeni bir ismidir.*

Farmasonların dinleri Kabbale yahudi dini; adetleri, rumuzları, ananeleri, ibadetleri ve herşcyleri İbranidir.

Allahları Adcnay, mabudları altın buzağı, itikatları batıl ve hareketleri tam manasıyla mütre-

cidir.

Karanlık bir mazi veyahut zulmetlere gömül-müş, sislere bürünmüş, yalanlara boğulmuş baş-tanbaşa safsata, baştanbaşa gülünç ve mürteci bir hüviyetleri vardır.»

Türkiye Masonları Büyük Locası Ana Tüzüğü, masonluğun genel ilkelerini 9 maddede belirtirken, ilk maddesinde amacı şöyle dile getirir:

«Masonluğun amacı, iyi ahlaklı ve erdemli in-sanlar arasında kardeşliğin kurulması, insanlığın hürriyet içi-ile fikrî ve sosyal gelişmesi, olgunlaş-ması, gerçeğin araştırılmasıdır.

Masonluk bu amaçla kendilerini adamak iste-yen namuslu, aydın ve hür fikirli erkeklerin ortak çabalarını birleştirir; bu suretle insanın ve top-lumun akılcı ve ilerici olarak hürriyet içinde ahenkli gelişmesini sağlar.» (Madde: 1)

«Masonluk bütün insanlar için ortak mâne-vi ve ahlâki bir insanlık ülküsünün gerekliliğini kabul eder ve açıklar.» (Madde: 2)

«Masonlar aralarında birleşerek, Eriştirmenin uygulayıcısı ve koruyucusu olan ve Loca adı veri-len topluluklar kurarlar. Her loca, üyelerinin ço-ğunlukla aldığı kararlara göre yönetilir, ancak hiç bir zaman Türkiye Büyük Locasının kabul ettiği Masonluk ilkelerini çiğneyemezler.» (Madde: 7)

«Masonluk sıfatı, geleneksel masonluğun sem-bollerinin ve tanışma işaretlerinin bilinmesiyle an-laşılır.» (Madde: 9)

Mason olmayan bir araştırmacı Haydar Rıfat, Farmasonluk adlı kitabında masonluk nedir soru-

sunu şöyle yanıtlar:

«*Farmasonluk, içtimai hayatta bir ülkü tahakkuk ettirmek için uğraşan bir insanseverlik müessesesidir.*»

Peyami Safa da 1959 yılında *Türk Düşüncesi* dergisinde yazdığı bir dizli yazıda masonluğu şöyle anlatır:

«*Masonluk, mensuplarını muayyen bir ahlâk görüşüne uygun olarak, insanlık idealinde birleştirmeye çalışan beynelmilel bir hareketin adıdır. Masonlar hakikat, insan sevgisi, nefsi kontrol ve sabır temrin etmekle mükelleftirler.*

Doğruluk, muhabbet, ibadet, ahlâk hislerinde riyakâr olan hiç kimse mason olamaz.

Tarikate alınan her alim ve o andan itibaren bilmek zevkini meşhur olmak hürsına tercih etmeğe, kafasını güzelliğe, kalbini iyiliğe melce yapmaya ve bunlardan birini gösterip öbürünü sevdirmeye kalkmamayı taahhüt etmeye mecburdur.

Dine, yaşadığı ülkenin kanunlarına ve ahlâka sarsılmaz bir surette bağlı kalmayı taahhüt etmeyen hiçbir kimse masonluğa alınmaz.

Din aleyhinde yazı yazan veya söyleyen kimse tarikatten müebbeden çıkartılır.»

Yüksek dereceli bir mason olan *Mithat Gürata* ise, *Masonluk Nedir, Ne Değildir* adlı kitabında, masonluğu şöyle tanımlar:

«*Bizce masonluk:*

Birbirini kardeş sayan, titiz ahlâklı insanlar topluluğudur.

Masonluk, aralarında samimiyet, sevgi, karşı-

lıkli itimat, emniyet ve müsamaha hüküm sürenlerin cemiyetidir.

Masonluk, milliyet, ırk, mezhep farkı gözetmeden dünyanın her tarafına yayılmış bulunan bir insanseverlik müessesesidir.

Masonluk, birbirine ebediyen yabancı ve uzak kalacak faziletli insanlara birlik merkezi, dostane yakınlık vasıtası olan hummalı bir faaliyet odağıdır.

Masonluk, insani bir teşekkül ve tekamül yoludur.»

1958 yılında *Türk Mason Derneği* tarafından, dernek üyelerine dağıtılmak üzere 33. dereceden bir mason olan *Kemalettin Apak*'a yazdırılıp bastırılmış *Ana Çizgileriyle Türkiye'deki Masonluk Tarihi* adlı kitapta «*Masonluk, insanları ayıran değil, birleştiren mevzular ve mefhumlar üzerinde durur*» dendiikten sonra iyi bir mason şöyle tanımlanmaktadır:

«İyi bir Mason; iyi bir aile reisi, iyi bir vatandaş, iyi ve mütakamil bir insan, Allahını bilen ve ona inanan bir iman sahibi olmak demektir.»

Türk Masonluğunun Büyük Üstad'lığını (*Maşrık-ı Azam*) yapmış *Necdet Egeran* ise 1972 yılında yayınladığı *Gerçek Yüzüyle Masonluk* adlı kitabında, *Mason gizliliğinin, Masonluğun yanlış anlaşılıp tanınmasına yol açtığını* belirttikten sonra, *Masonluğu savunarak, bu mesleğin tanımını* şöyle yapmıştır:

«Masonluğumuz millidir ve kelimenin tam anlamıyla bağımsızdır. Mason vatanseverdir, taassu-

ba kapılmayan ve batıla inanmayan ilerici aydın dındardır.

«Bizde geniş söz ve fikir özgürlüğü vardır. Fakat kutsal bir topluluğun gereği olan kutşal bir disiplin de vardır.

«Masonlukta herkese dost olunur ve hiç kimseye düşman olunmaz. Hatta Mason, tahkir edilse bile affetmeye çalışır. Masonluk sadece Allahsızlığı, vatansızlığı, anarşiyi, taassubu, cehaleti ve tembelliği tasvip etmez. Bunların dışında herşey Masonluk müsamaha çerçevesine girer.

«Düzenli Masonlukta Kâinatın Ulu Mimarına ve ruhun ölmezliğine inanmış olmak, Masonluğa kabul olunmak için temel şarttır. Aksi halde Masonluk, düzensiz Masonların anladığı gibi sadece bir yardımlaşma ve yardımsever cemiyeti halini alır. İçinde menfaat grupları ve klikler teşekkül eder ve kendi arzularını tatmin için Masonluğu alet olarak kullanırlar.»

1:2 MASON VE MASONLUK TANIMI AÇIKLIĞA KAVUŞTUKTAN SONRA

Mason, masonluk, farmasonluk gibi sözcükler için sözlükler, ansiklopediler, yandaşlar ve karşıtlar ne diyor gördükten sonra biraz daha derin konulara girebiliriz.

Önce şu; Masonluk, dinsizliktir, yahudiliktir, beynelmilelcilik ve komünistliktir suçlamalarına bir gözatalım. Gözetarken de hemen baştan söy-

leyelim: Slogan atar gibi savrulmuş bu suçlamalar, gerçeklerle pek bağdaşmamaktadır. Ama bir lafı da unutmamak gerek: *Ateş olmayan yerden duman çıkmaz.*

Önce dinsizlik konusunu ele alalım:

Mason Üstadlarından, hem de Büyük Üstadlarından *Necdet Egeran* diyor ki, «*Mason vatanseverdir, taassuba kapılmayan ve batıla inanmayan ilerici aydın dindardır.*»

33. Dereceye kadar yükselmiş bir başka Mason Üstadı *Mithat Gürata*, «*İyi bir Mason... Allahını bilen ve ona inanan bir iman sahibi olmak demektir*» diyor.

Hemen tüm dünya masonlarının kesinlikle birleştikleri bir başka nokta daha var: Ateistleri aralarına almamak. Ateistleri, yani Tanrı tanımazları, tanrısızları... Hatta dahası da var: Kitaplı dinlerin dışında kalan dinlerin yandaşlarını da, Masonlar pek aralarına sokmak istemezler.

Ne var ki, mason karşıtları, tüm bu savlara karşı gene mason kaynaklarından başka kanıtlar ileri sürerler: Örneğin, 1974 yılında, «*Eski Bir Sefir*» takma adıyla fransızcadan dilimize çevrilip *İhya* yayınları arasında çıkmış «*Mason Diktatörlüğü*» adlı bir kitapta, 1866 yılında *Fransız Maşrık-ı Azam Bülteni* denen masonik bir yayının 545. sayfasındaki şu sözler aktarılmaktadır:

«*Dindar kimseler localara kabul edilmezler. Locaya giren her yeni insan herşeyden önce hür fikirli bir adam olmalıdır. Hakiki Farmason dindar olmaz.*»

Aynı kitapta, 1911 yılında *Belfort Mason Kongresi* tutanaklarından alınıp aktarılan şöyle bir söz de var:

«Unutmayalım ki biz masonlar din düşmanıyız. Ve localarımızda bütün gayretlerimizi gösterek dinin her türlü tezahür şeklini imha edeceğiz.»

Kimi Masonlar tarafından, böylesi görüşlerin ileri sürüldüğü varsayılabilir. Ama bu görüşleri tüm masonların kabullendiğini söylemek zordur. Burada bilinmesi gereken şey, Masonluğun, tarihl gelişimi içinde çeşitli evreler geçirdiğidir.

Örneğin Fransız Büyük Devrimine kadar, dünya masonluğu, büyük ölçüde İngiliz Masonluğunun etkisinde kalmış, Fransa'daki *Büyük Devrim*'den sonra ise Fransız masonluğu daha laik yeni bir yön kazanmış ve İngiliz sultasına başkaldırmıştır. Bu dönemde ortaya çıkan başka bir takım büyük localar, laisizmi savunurken, dine de saldırmışlardır. *Papalık* ve *Fransız Katolik Kilisesi* de, karşılarına dikilen bu yeni rakip inanışa, masonluğa karşı en ağır dinsizlik suçlamalarını ard ardına yığmıştır. İşte yukardaki örnekler, bu dalgalanma ve karşılıklı suçlama döneminin belgeleridir.

İşin garibi, Katolik Kilisesinin suçlamaları, Müslüman Osmanlı İmparatorluğu'nda da, İslâmiyet'ten yana olan çevrelerce benimsenmiş, katoliklerin sözleri ve silahlarıyla Türkiye'de de masonluk, daha doğrusu o günkü deyiimiyle farmasonluk yerilmek istenmiştir.

Gerçek olan şudur: Masonlar Allahın varlığı-

na ve birliğine inanırlar... Konuya salt bu açıdan bakarsanız, masonlar dini inançları sağlam kişilerdir. Tanrıtanımazları, yani ateistleri aralarına almamaktaki ısrarları da bunu gösterir. Ne var ki, Masonlar Tanrı'nın varlığı ve birliği konusunda inançlı olmalarına, olmak zorunda bulunmalarına karşılık, *İncil, Tevrat, Zebur, Kur'an* gibi kitapların getirdiği dinlerin tüm inanışlarını tartışılmaz ve bunlara kayıtsız şartsız inanılır görüşüne pek yanaşmazlar. Bu kitapların savunduğu inanışlar yerine, kendi inanışlarını bir tür din gibi görürler.

Tabii bunu böyle görünce de, mümin bir müslüman veya hristiyan tarafından hemen, *Dinsiz, imansız, kâfir!* damgasını yerler.

Masonların komünistliği hikâyesine gelince: Bu iyice komiktir. İnandırıcı olmaktan uzak bir iddiadır. Gerçi, komünist olmuş masonlar, mason olmuş komünistler vardır ama, gene de bu iki inamış temelde birbirleriyle bağdaşan şeyler değildir.

Nitekim bir mason üstadı şöyle der:

«Elbette bir mason komünist olamaz. Çünkü bir komünist ateist olmak mecburiyetindedir. Bir komünist tanrıtanımazdır. Kesinlikle Tanrıtanımazdır. Ve komünist göre evren hiçbir tanrı tarafından yaratılmamıştır. Eşyanın, maddenin özü olan cevher öncesiz ve sonrasızdır. Ve kendi sebebidir. Bütün diyalektik maddeci filozoflara göre ateizm, zaten hür fikre ulaşmak için önemli bir şarttır. Bu nedenle masonluğun komünizmle uzaklan ve yakından hiç bir alâkası, ilintisi ve uzlaş-

ması 'olamaz, olmamıştır, olmayacaktır.»

Bir başka mason, *Reşat Sanlı*, masonlukla komünizmin bağdaşamayacağını şöyle açıklamaktadır:

«Bir Mason mabedde görüp duyduklarını sır olarak saklayacağına yemin eder. Bir kcmünist, teşkilatı dışında duyup öğrendiklerini partisine bildirmekle mükelleftir. Bu durum karşısında, mason olan bir kcmünist iki seçenek önünde kalır : Ya kötü bir komünist olmak, veya kötü bir mason...

Birçok mason locası, bunu göz önünde tutarak, komünist partisine mensup olduğunu belirten bir hariciyyi teşkilatlarına kabul etmez.»

Dahası, *Lenin* ve *Troçki*'nin birara yüksek dereceli masonlar oldukları iddia edilmiştir. Ama araştırıldığında görülmüştür ki, *Troçki*, daha 1917 Sovyet Devrimi olmadan çok önce *İsvestia* gazetesindeki bir yazısında masonluk için şöyle yazmaktadır:

«Masonluk komünizme musallat bir veba hıyarcığıdır. Katolik kilisesi kadar reaksiyoner sayılmalı ve kızdırılmış bir demirle yok edilmelidir.»

Nitekim, 1922 yılı kasım ayında Moskova'da toplanan *Komünist Enternasyonal*'in 4. Kongresinde de, mason olan komünistler iki tercih arasında bırakılmıştır. Üyeyseler ya localardan ayrılacaklar ya da partiden kovulacaklardır. Bu kongre, masonları, *«şöhret hırslısı, menfaat düşkünü ve sınıf ayırmıcısı»* olarak damgalamıştır.

Bütün bunlara karşılık, komünistler, mark-

sistler, sosyalistler arasında ünlü masonlar görülmemiş değildir. Örneğin, Şili'nin ünlü Başkanı *Alende*, Fransız gazeteci *Regis Debray*'a mason olduğunu bir soru üzerine açıklamıştır. Fransa'nın bugünkü Cumhurbaşkanı, Fransız Sosyalist Partisi Genel Başkanı *Mitterand* masondur. Fransa'da 1936'da Halk Cephesi'nin seçim zaferinde parlamentoya giren *Marcel Cachin* adlı komünist milletvekili masondu. Türkiye'de Türkiye İşçi Partisi milletvekilliği yapan ünlü yazar *Çetin Altan* bir masondur.

Ne var ki, tüm bunlar, masonlukla komünizmin ve hatta solculuğun bağdaştığını gösterecek belirtiler değildir.

Masonların *siycnist* ve *yahudi yandaşı* olmaları savına gelince...

Bu konuda Mason karşıtlarının, bir mason yayının organı olan *Akasya* dergisinden aktardıkları alıntılar vardır. Bunlardan biri, bu derginin 98. sayısındaki şu sözlerdir:

«Farmasonluk, Yahudi düşmanlığından uzaktır. Yahudiler, müsavi haklarla localara girmekte serbesttirler.»

Gene *Akasya* adlı dergiden yapılan bir başka alıntı da, 62. sayıdaki şu satırlardır:

«Yahudisiz hiçbir mason locası yoktur. Yahudi havralarında hiçbir mezhep mevcut değildir. Orada farmasonlarda olduğu gibi yalnız semboller vardır. Bundan dolayıdır ki, İsrail mabedi bizim tabii müttefikimizdir. Ve bu sebeptendir ki Masonlar arasında geniş miktarda yahudiler var-

dır.»

Bu *Akasya* dergisi, İngiliz Mason Localarına karşı görüşleri savunan Fransız Serbest Masonluğunun yayın organı olan bir dergidir, Paris'te yayınlanmıştır.

Nitekim Türkiyeli masonlar, masonlukla siyonizm ve yahudilik yakınlığı konusunda savunmalarını şöyle yapmaktadırlar:

«Fransız Büyük İhtilaline kadar (1789), Avrupa'da Yahudiler siyasi ve medeni haklardan yoksundu. Birtür parya yaşamı sürerlerdi. Spekülatif modern masonluk ise, 1717 tarihinde kurulmuştur. Fransa'da yahudilerin masonluğa kabulü ise ancak 18. yüzyılın sonlarında sözkonusu olmuştur. Yahudilere tam vatandaşlık haklarıysa ancak 19. yüzyıl başlarında tanınmıştır. Prusya'da Yahudilere uygulanan önlemler 1812'de kaldırılmış, yahudi gençlerinin üniversitelere kabulü 1844'de sözkonusu olmuştur. Dolayısıyla siyasi ve medeni hakları olmayan yahudilerin, tüm dünyayı kaplayan masonluğu kurmaları sözkonusu olamaz.

Filistin'de Yahudilere bir yurt kurmak amacına yönelik siyonizme gelince, bu da yahudilerin Avrupa'da siyasi haklarını elde etmelerinden çok sonra ancak 1896'da Theodor Herzl'in öncülüğünde kurulan bir dernekle ortaya çıkmıştır. Yahudilerin daha önceki ilk dernekleri ise 1840 yılında kurulmuş kültürel alandaki Benerberit ve 1860 yılında kurulmuş olan Aliyans dernekleridir.

Spekülatif masonluğun 1717'de kurulduğunu daha önce de Orta Çağlardan gelme ve Corpora-

tion'ların devamı olan Amelî Masonluğun tarihleriyle siyonizmin ortaya çıkış tarihi göz önünde bulundurulursa, masonluğun siyonizmin ve yahudiliğin aracı olduğunu söylemek olanaksızlaşır.»

Tüm bu savunmalar görüldüğünde, dinsizlik, komünistlik ve yahudilik, siyonistlik suçlamalarının masonluk için çok fazla geçerli olmadığı sonucuna varılabilir.

Peki o zaman masonluk nedir? Sütten çıkmış bir kaşık mı? Salt iyilik meleklerinin toplandığı bir dernek mi?

Bu sorulara yanıt bulabilmek için, isterseniz şimdi de biraz, bu masonluk denen şey Türkiye'ye ne zaman ve nasıl girmiş onu görelim.

II. BÖLÜM

TÜRKİYE'DE MASONLUK

2:1 TÜRKİYE'YE MASONLUK NASIL VE NE ZAMAN GİRDİ?

Tarihçesi, *Süleyman Peygamber'e* kadar indirilmek istenen *Masonluk*, 1717-1723 yılları arasında İngiltere'de kuralları yenibaştan saptanarak düzenli bir biçime sokulmuş ve tüm dünyaya yayılmıştır.

Duvarcı ustalarının, *çırak-kalfa-usta* sıralamasıyla oluşturdukları loncalardan kaynaklandığı ileri sürülen *Masonluk*, ilk kez İngiltere'de *Anderson* tarafından kaleme alınan ve birkaç kez de düzeltmelere uğrayan bir tüzükle, *ritüel* adı verilen kurallara bağlanmış, böylece *operatif masonluk* (eylemsel), *spekülatif masonluğa* (düşünsel) dönüşmüştür. Artık bu tarihten sonra *Mason locaları'n*da, lonca artığı gerçek yapı ustalarına, duvarcılara, mimarlara rastlanmaz. *Masonluk*, kapalı kapılar ardında düşünsel çalışmalar yapan bir «aydınlar» kulübüne dönüşür. Gerçi bu aydın masonlar da duvarcıların kullandıkları, *mala*, *çekül*, *gönye cetvel*, *çekiç* gibi araçları kullanmakta, toplantılarında *eldiven* giyip *önlük* takmaktadırlar ama, artık tüm bu araç ve gereçler, salt sembolik nitelikler taşımaktadır. *Spekülatif masonlukta* da *çırak-kalfa-usta* sıralaması vardır ama bu sıralama

masonluktaki kıdemli gösteren bir sıralamadır. *Usta* ya da *üstad* olmayan bir *Mason locada yöneticilik görevi alamaz*. Yeni bir loca, *ancak yedi usta masonun biraraya gelmesiyle kurulabilir*. Yeni bir loca kurulabilmesi için *düzenli bir büyük Loca'dan izin almak gereklidir*, vb...

Kuralları 1717-23 yılları arasında *İngiltere'de* saptanan ve çok kısa bir sürede dünyaya yayılan spekülatif masonluk, hemen aynı yıllarda *Osmanlı İmparatorluğu'nun başkenti İstanbul'da* da görülür. *Ana Çizgileriyle Türkiye'deki Masonluk Tarihi* yazarı, Mason üstadlarından *Kemalettin Apak* şöyle yazmaktadır:

«*İstanbul'da ilk Mason locası 18. yüzyılda 23. Osmanlı Padişahı Sultan Üçüncü Ahmet zamanında açılmıştır ki, Türkiye'deki ilk Mason mahfili budur. Bu loca, Fransız Obediyansına bağlı olup Galata'da Perşembe Pazarında Arap Camii civarında imiş. Galata ile Azapkapı arasındaki bölgede o zamanlar Frnkler ve bilhassa Venedik ve Cenevizliler ahfadından olan levantenler sakin bulunduklarından, bu locanın bunlar tarafından idare edildiği zan edilmektedir. Maalesef ismi malumumuz olmayan bu loca, Üçüncü Sultan Selim (1789-1807) zamanına kadar çalışmış ve 1789 Fransız Büyük İhtilalinin doğurduğu aksül'ameller neticesi o tarihten sonra kapanmıştır.*»

Osmanlı Padişahı Sultan Üçüncü Ahmet'in 1703-1730 yılları arasında saltanat sürdüğü hatırlanırsa, 1717-1723 yılları arasında İngiltere'de kuralları yazılan Masonluğun, ne kadar çabuk Os-

manlı İmparatorluğuna kadar ulaştığı anlaşılır. *Gene Kemalettin Apak*, Türkiyeli ilk mason hakkında da kitabında şöyle yazmaktadır:

«1720 senesinde, yani Üçüncü Sultan Ahmet devrinde Fransa'ya elçi olarak gönderilen Yirmisekiz Mehmet Çelzbi, oğlu Sait Çelebi'yi de Ket-hüda olarak beraberinde götürmüş ve bir yıl kadar Paris'te kalan baba oğul bir hayli yeni fikirlerle İstanbul'a döndükten sonra Sait Çelebi, İbrahim Müteferrika ile Türkiye'de ilk matbaayı kurmuşlar ve bu sırada İstanbul'daki bu Fransız Locasına bazı dostlarıyla beraber intisap etmişlerdir.

«Türklerden, ilk mason olarak bildiğimiz, bu suretle Yirmisekiz Mehmet Çelebizade Sait Çelebi'dir. Sait Çelebi daha sonra Birinci Sultan Mahmut devrinde 1732'de İsveç'e, 1741'de Fransa'ya elçi olarak gitmiş ve nihayet Üçüncü Sultan Osman zamanında 1755 senesinde beşbuçuk ay kadar Sadrazam ve dolayısıyla Vezirlik payesiyle paşa olmuştur.»

Türkiyeli, daha doğrusu Osmanlı ilk Mason, *Yirmisekiz Mehmet Çelebizade Sait Çelebi*, bir devşirmenin oğludur. Yani, sonradan müslüman olmuş ya da edilmiş, Türk asıllı olmayan bir ailenin çocuğudur. Onunla birlikte İstanbul'daki *Fransız locasına* girerek Mason olan *İbrahim Müteferrika* da, Macar asıllı bir hristiyan olup islâmiyete sonradan geçmiş biridir. Türkiyeli bu ilk masonlar gibi, sonraki yıllarda da mason olan Osmanlıların pek çoğu dikkat edilirse, devşirmeler-

den ya da devşirme çocuklarından ve azınlıklardan çıkmıştır. Bunların türkçe dışında bir ya da birkaç yabancı dil bilmeleri de o yıllarda ve hatta çok sonraları, yirminci yüzyılın ilk çeyreğine kadar localarda törenlerin ve konuşmaların hep yabancı dillerde yapıldığı gözönünde bulundurulursa, masonluğa kolayca kabul edilmelerinde bir önemli etken olmuştur. İlk Türkiyeli masonun, sadrazamlığa kadar kolaylıkla yükselebilmiş olması da bir rastlantı olmasa gerektir.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde Türkiye'de masonluğun ulusallaşması, hiç değilse, yabancı obediyanlara bağlı localar yerine, çoğunluğu Osmanlılardan kurulu yerli localara dönüşmesi ise ancak 1908 Devrimi sonunda sözkonusu olmuştur. O tarihe kadar İngiliz, Fransız, Avusturya, İtalya, Polonya, İspanya ve Yunan Büyük Locaları, daha çok da sefaretleri bünyesinde kurulmuş yabancıların kurdukları Türkiye'deki locaların yerine bu localardan da pek çoğu varlıklarını sürdürdükleri halde, 1908'den sonradır ki, ulusal localar kurulmaya başlanmıştır.

Türkiye'deki Masonluk Tarihi yazarı *Kemalettin Apak*, bu oluşumu şöyle dile getirmektedir:

«Meşrutiyet'in ilanına kadar Türkiye'de çalışan locaların hepsi yabancı obediyanlara bağlı idiler. Türk münevverleri ancak bu localara intisap edip oralarda yetişiyorlardı. Meşrutiyetten sonra, esasen adetleri mühim bir yeküna ulaşmış olan Türk vatandaşı masonların, her memlekette olduğu veçhile bizde dahi milli bir mason teşkilatı kur-

maları tabii ve zaruri idi. Nitekim böyle oldu.»

Masonların Büyük Üstadlarından *Necdet Ege-*
ran da, *Gerçek Yüzüyle Masonluk* adlı kitabında
bu oluşumu şöyle anlatmaktadır:

*«1908'de Meşrutiyet ilan edilince İstanbul'da-
ki Türk masonlar bir araya gelerek memlekette-
ki bütün masonları idaresi altında toplayan ba-
ğımsız bir obediyanı kurmaya teşebbüs etmişlerdir.
Bu hareketle memlekette obediyanlara bağlı mün-
ferit localar devri kapanmış bulunuyor. 9 Ağustos
1909'da İstanbul'da Türkiye Büyük Maşrıkı'nın ku-
rulmuş bulunduğu ve Büyük Üstadlığa Talat Pa-
şa'nın seçilmiş olduğunu görüyoruz. Bu kuruluşun
Osmanlı Ordusunda görevli Mısır prenslerinden
Aziz Hasan Paşa Birader tarafından kurulduğunu
ve İstanbul'da yerleşmiş bulunan Belçikalı Joseph
Sakakini Biraderin yardımıyla olduğunu görüyo-
ruz. Aynı biraderler , birbuçuk ay önce 24 Haziran
1909 tarihinde İskoç Riti Türkiye Yüksek Şura-
sını da kurmuş olduklarından, Büyük Maşrıkı bu
Yüksek Şura'nın vesayeti altında yürütmüşlerdir.»*

2:2 CUMHURİYET DÖNEMİNDE MASONLUK

Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerine
egemen olan *İttihat ve Terakki Fırkası* ileri gelen-
lerinin, *Enver Paşa* dışında büyük bölümünün ma-
son olması, 1909 sonrasında, başta *İstanbul* olmak
üzere, *Manastır* ve *Selanik*, *Halep*, *Şam*, *İzmir*,
Adana, *Antep*, *Mersin* gibi merkezlerde masonlu-

ğun büyük ölçüde yayılmasına neden olmuştur.

Birden üçüncü dereceye kadar masonları bünyesinde toplayan locaların üst kuruluşu *Türkiye Büyük Maşrıkı* ve dördüncü dereceden 33. dereceye kadar üstad masonların üst kuruluşu *Türkiye Yüksek Şurası* adlı iki ve eş değerde üst örgüt tarafından yönetilen Türkiyeli Masonlar, Masonluğun politikayla uğraşmaması kuralına karşın, Birinci Dünya Savaşı yenilgisinden sonra, ülkedeki politik dalgalanmalara bulaşmışlardır. Bu bulaşma ise, *İttihatçı* ileri gelenlerin'n yenilgiden sonra yurt dışına kaçması üzerine *İttihatçıların Maliye Nazırı Cavit Bey'in* yerine *Maşrık-ı Azam-ı Osmanî* ya da kısaca *Maşrık-ı Azam*, günümüz diliyle *En Saygıdeğer Büyük Üstat olan Hürriyet ve İtilaf Fırkası* ileri gelenlerinden Dr. Rıza Tevfik (Bölükbaşı), *İttihat ve Terakki*'ci masonları, mason localarından tard etmiş, bu kadarla da yetinmeyip, parti çekişmelerinin bir sonucu olarak *Mütareke* günlerinde basında, bu tard edilmiş sabık biraderleri aleyhine müthiş bir kampanya başlatmıştır. Masonluk kuralları gereği, hiç yapılmaması gereken birşeyi yaparak 1918 öncesi Şeyhülislamlarından *Musaf Kasım Efendi'nin* farmasonluğunu ifşa ederek (açıklayarak), bu eski şeyhülislama hitaben, «*mason değilsen cevap ver*» tarzında yazılar yayınlamıştır.

33. dereceden *Mason*, *Maşrık-ı Azam* bir masonun, *mason kardeşliği*'ni bir yana itip, parti düşmanlığı içinde başka mason biraderlerini jurnal edip imhaya çalışması, Türkiye Masonluk tarihin-

de en acı olaylardan biri olarak anılır.

İmparatorluğun parçalanması, İstanbul dışında Selanik, Halep, Şam, Beyrut, hatta İzmir gibi önemli masonluk merkezi olan yerlerin elden çıkması, ülkenin kaderinin karanlıklarda kalması, *Mütareke dönemi* ve *Kurtuluş Savaşı* boyunca masonluğun İstanbul'da çok dar bir kadro içinde sıkışıp kalmasına neden olmuştur.

Sevr Barış Andlaşması'nı imzalayan kurulda görev alan *Rıza Tevfik*'in, Sevr'i imzalamada kullandığı kalem, Boğaziçi'ndeki Amerikalılara ait *Robert Koleji*'ne armağan etmesi ise, kendisine filozof san'ını yakıştırmış bu *Maşrık-ı Azam*'ın, dönemin üniversite gençliği üzerindeki hocalık etkinliğini yitirmesi gibi, masonlar arasındaki etkinliğini de bitirmiştir. 1920'lerde *kürsüsünde ders veremez localarda saygı görmez hale gelen Rıza Tevfik*, 1920'de *Üstad-ı Azam*'lıktan çekilmek zorunda kalmış ve yerine eski bir yüksek yargıç olan *Fuat Hulusi Demirelli Büyük Üstad* seçilmiştir. Ancak bundan sonradır ki, masonluk bünyesinde açılan yaralar belirli ölçüde sarılma olanağı bulmuş, masonluk yeniden derlenip toparlanma dönemine girmiştir.

1909'da kurulan *Türkiye Büyük Locası* ya da o zamanki deyiimi ile *Maşrık-ı Azam-ı Osmanî*'nin, Büyük Üstatları 1936 yılına kadar şöyle sıralanırlar:

1. *Talat Paşa/1909-1910/*
2. *Faik Süleyman Paşa/1910-1912/*
3. *Miralay Dr. Mehmet Ali Baba/1912-1915/*

4. *Faik Süleyman Paşa/1915-1916/*
5. *Maliye Nazırı Cavit Bey/1916-1918/*
6. *Dr. Rıza Tevfik (Bölükbaşı)/1918-1920/*
7. *Fuat Hulusi (Demirelli)/1920-1921)*
8. *Doktor Besim Ömer Paşa/1921-1924/*
9. *Servet Yesari/1924-1925/*
10. *Dr. Fikret Takiyeddin/1925-1927/*
11. *Edip Servet/1927-1930/*
12. *Servet Yesari/1930-1930/*
13. *Prof. Dr. Mim Kemal (Öke)/1930-1933/*
14. *Prof. Kimyager Mustafa Hakkı (Nalçacı)
/1933-1933/*
15. *Muhiddin Osman (Omay)/1933-1936/*

2:3 MASONLAR POLİTİKA BATAĞINDA

Türkiye Masonluğunun politikaya bulaşması, salt *İttihat ve Terakki* ile *Hürriyet ve İtilaf* fırkaları çekişmesi dönemine ait bir durum değildir. Masonların politika ile uğraşmaması, mason localarında politik konuların tartışılması kurallarına karşın, daha sonraki dönemlerde de Türkiyeli Masonlar, politik çekişmelerden dolayı sık sık bunalımlara düşmüşlerdir. Bunlardan 1930 yıllarına ait olan birini, 33. derecede mason olan *Kemalettin Apak* şöyle dile getirmektedir:

«1930'dan 1933 senesine kadar devam eden sekizinci devre hakkında biraz malûmat vermek lazımdır.

«Bu sekizinci devrede Servet Yesari Birader 1 Ağustos 1930'dan 24 Ekim 1930 tarihine kadar

Üstadı Azamlıkta kaldı ve o tarihte bütün heyeti daimi azası ile birlikte istifa etti ki, ben de bu daimi heyette vazifeli idim. Bilahere Doktor Mim Kemal Öke birader 31 Ekim 1930'dan 22 Nisan 1933 tarihine kadar Üstadı Azamlık yaptı ve o tarihte istifa etti. Aynı tarihte Üstadı Azamlığa seçilen Profesör Kimyager Mustafa Hakkı Nalçacı birader ise 1 Ağustos 1933 tarihine kadar bu vazifede kalarak mütebaki müddeti tamamladı.

«Bu devrde Üstadı Azam Servet Yesari biraderle beraber bütün daimi heyetin istifası masonik tarihimiz itibariyle ehemmiyet taşıdığından, kısaca temas edeceğim:

*1 Ağustos 1930 tarihinde Büyük Maşrık mu-
rahaslarının yapacağı ilk intihabat celsesine, kı-
demli bir mason olduğu için Hakkı Şinasi Paşa ri-
yaset etmiş idi. Hakkı Şinasi Paşa o zaman Cum-
huriyet Halk Partisi'nin İstanbul mutemedi, yani
Parti Reisi idi. Celscopy ritüelik merasime lüzum
görmeden açarak, daha evvel, bu devre için tensibe
iktiran eden namzet listesidir diye dağıtılan ve
mevcut biraderlerin serbestçe reylerini kullanmak
itihatlarını bozduğu için asabiyet uyandıran liste-
yi telmihan, Hükümet Mason Cemiyetini tanıımı-
yor, Türk Yükseltme Cemiyetini tanıyor. Biz de an-
cak bu cemiyet için intihap yapacağız. Halk Par-
tisi bütün cemiyetleri kontrol ettiği gibi bu inti-
habı da kontrol edecektir. Şu dağıtılan listeye rey-
lerinizi vereceksiniz demesi üzerine asabiyet daha
bariz bir şekil almış, Hakkı Şinasi Paşa da, emri
âli böyledir, münakaşaya yer yoktur diyerek he-*

men seçime başlamıştı.

Neticede, listede isimleri yazılı biraderler tamamen intihap olundular. Fakat mesele, intihap olunan biraderlerin şahıslarına değil bu seçim usulüne ve yapılan tazyikle masonluk mefhumunun bağdaşmayacağına taallük ettiğinden hoşnutsuzluk ve huzursuzluk gittikçe artarak birkaç ay devam eyledi. Daimi Heyeti bu veçhile seçilmiş olanlar da aynı mülahazada idiler. Nihayet toptan istifaya karar vererek Büyük Maşrık Umumi Heyetini içtimaya davet ettiler. 14 Ekim 1930 tarihinde toplanan Umumi Heyette masonluğa siyaset sokulduğundan acı acı şikayetler yapıldıktan sonra, şahıslarına hürmetkar oldukları daimi heyeti tekrar ve serbest rey ile intihap etmek ve meseleyi böylece kapatmak, Hakkı Şinasi Paşa hakkında masonik takibat yapmak, bütün murahhaslar dahi toptan istifa etmek gibi teklifler ileri sürüldü. En sonunda Daimi Heyet, Umumi Heyetin reyi ne şekilde zuhur ederse etsin istifada katiyen ısrar ettiklerini, masonluğun vahdeti ve âli menfaati bakımından buna lüzum gördüklerini bildirince, bir emrivaki olan bu istifa neticesi intihabın yenilenmesine karar verildi. Aynı zamanda bu intihabın bir hafta sonraki toplantıda icrası ve o zamana kadar da istifa eden Daimi Heyetin muvakketen vazifesine devam etmesi karara bağlandı.

Bir hafta sonra 31 Ekim 1930 tarihinde yapılan seçimde de Doktor Mim Kemal Öke biraderimiz Üstadı Azamlığa, Profesör Mustafa Hakkı Nalçacı kardeşimiz de muavinliğe intihap olundular.

Hadise de böylece kapandı. Türk masonluğu tarih önünde bir imtihan daha geçirmişti.»

2:4 MASONLUĞUN UYKUYA YATMASI

9 Ekim 1935 tarihinde, yarı resmi bir ajans olan A.A. gazetelere şöyle bir haber geçti:

«Ankara 9 (A.A.) — Mes'ul ve ma'ruf imzalar altında ajansımıza verilmiştir: Türk Mason Cem'i-yeti, memleketimizin sosyal tekamülünü ve gündən güne artan muazzam terakkilerini nazarı itibara alarak ve Türkiye Cumhuriyeti'nde hakim olan demokratik ve cidden laik prensiplerin tatbikatından ooğan iyilikleri müşahede ederek faaliyetine —bu hususta hiç bir kanun olmaksızın— nihayet vermeyi ve bütün mallarını memleketin sosyal ve kültürel kalkınmasına çalışan Halk Evlerine teberrüü muvafık görülmüştür.»

Anadolu Ajansının bu haberinin gazetelerde yayınlanmasının hemen ardından, dönemin İçişleri bakanı Şükrü Kaya'nın şu demeci de gazetelerde yer aldı:

«Mason teşkilatının feshi kararı üzerine bütün Mason locaları birer birer kapanmaya başlamıştır. Dahiliye Vekili Şükrü Kaya bu mesele üzerinde demiştir ki: Türk Masonları kendi ideallerinin hükümetin esas programında dahil olduğunu görerek kendi teşkilatlarını kendileri fesh etmişlerdir. Hükümetin bu iş üzerinde hiç bir teşebbüsü ve alâkası yoktur.»

14 Ekim 1935 tarihinde, Mason localarının ka-

patılması konusunda *Cumhuriyet Gazetesi*, «Türkiye’de Mason Locaları bir Emirle Kapatıldı» başlığıyla şu haberi yayınlamıştır:

«Dahiliye Vekaletinden verilen emir üzerine Türkiye Mason Localarının faaliyetine nihayət verilmiştir. Bu emir daha evvelce Ma’lüm olduğundan, tatili faaliyet kararı vermek üzere Türkiye Üstadı Azamı, Yüksek Maşrıkı toplantıya çağırmıştır. Türkiye Üstadı Azamı olan İstanbul Emlak Bankası Direktörü Muhittin Osman, Türkiye Mason localarının kapandığını, yüksek makamdan aldığı emir üzerine arkadaşlarına bildirmiştir.

Bu suretle Türkiye Masonluğunun İstanbul, Bursa, Ankara, İzmir, Edirne, Muğla, Gaziantep ve Adana ve diğer yerlerde bulunan müteaddid locaları kapanmış, bunların emlaki hükümete intikal etmiştir.

Türkiye’de halen ecnebi maşrıklara mensup localar kalmamış, bunlar vaktiyle Türk Maşrıkına, dahil olmaya mecbur edilmiş olduklarından, bu suretle son zamanlarda İtalya, Almanya ve Rusya’da olduğu gibi Mason Teşkilatı memleketimizde de külliye ilga edilmiş oluyor. Bu teşkilatın kaldırılmasını icabettiren sebep, son fırka programında kökü dışarda bulunan teşekküllerin memleketimizde yer bulamayacağına dair olan kayıttır. Maamafihi Masonlar köklerinin dışarda olmadığını, konfessasyon halinde idare edilen masonluğun burada serbest, müstakil ve milliyetçi olduğunu söylüyorlardı. Esasen son zamanlarda yapılan muhtelif neşriyatta da görüldüğü üzere Masonluk memle-

ketimizde bir sır olmaktan çıkmıştır. Zira masonluk daha ziyade laiklik ve eskiliğe karşı aleyhdarlık ve müntesipleri arasında teşahüd ve müteakabil yardımlar fikrini güden bir müessese olup koyu taassup aleyhdarlığından dolayı hatta dinsizlik veya milliyetsizlik isnadı altında dahi bulunuyor. Türkiye’de milli bir Maşrik-ı Azamın teşekkülü tarihi 30. seneyi mütecaviz değildir.

İlk önce Selanik’te İtalyan, sonra İstanbul’da İngiliz, Fransız ve Yunan Locaları teşekkül etmiştir. Namık Kemal’ler, Ziya Paşa’lar o zaman bu mahfillere devam etmişlerdir. Meşrutiyetten sonra da Türkiye Mahfilleri teşekkül etmiştir. Türkiye Masonlarının adedi birkaç bin olup, memleketimizin her sahada ileri gelen şahsiyetlerinden birçokları bu mahfillere devam etmekte idiler. Masonluk şimdiki halde İngiltere, Fransa, Belçika, Yunanistan, Romanya, Bulgaristan, Amerika ve İsviçre gibi memleketlerde faaliyettedir.»

Cumhuriyet gazetesinin bu haberinde dikkat çeken nokta satırlar arasında belirtildiği gibi, Masonluğun o dönemde Faşist İtalya, Nazi Almanya, Komünist Rusya’dan sonra, giderek «totaliter» bir rejime kaymakta olan Türkiye’de de yasaklanması, buna karşın, o dönemin «demokrat» dünyasında serbest olduğudur. Gene gazetenin «yüksek malcam» diye belirttiği ise, dönemin Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Paşa’dır.

Türkiye’de masonluğun kendi kendine örgütlerini dağıttığı, bu konuda hükümetçe hiç bir baskı yapılmadığı yolundaki yarı resmi Anadolu Ajan-

sı haberli ve İçişleri Bakanının bu yoldaki sözlerine karşılık, dış dünyada komünistler, faşistler ve nazilerden sonra diktatörlükle yönetilen Türkiye’de de masonluğun yasaklandığı yolunda yoğun bir basın kampanyası başlatılmıştır. Özellikle Paris’te yayınlanan *L’Illustration* dergisinde bu yolda çıkan haberler üzerine, Türkiyeli masonlar, bu derginin 1935 aralık ayı sayısında yayınlanan şu açıklamayı göndermek zorunda kalmışlardır:

«Sayın Müdür, Kasım 1935 tarihli L’Illustration’da, «Türkiye’de Mason Locaları Lağvedildi» başlığı altında yayınladığınız haberde memleketimizde yeni çıkarılan bir kanun gereği Mason localarının birden kapatılarak, mallarına hükümet tarafından el konulduğunu bildirmektesiniz.

Bu mektubumuzu, değerli derginizde yayınlanması için gönderiyor ve aşağıdaki noktaları belirtiyoruz:

Yurdumuzun medeniyet yolundaki gelişimi ve günden güne artan aşamalarını gören ve Türkiye’yi yöneten demokratik prensipleri gözleyen Türk Mason Örgütü, bu konuda özel bir kanun olmaksızın çalışmalarını durdurmaya ve mallarını milletin kalkınmasına çalışan Halkevlerine aktarmaya karar vermiştir. Saygılarımızla.»

2:5 SÜTUNLARIN YIKILMASI

Türkiye’de Mason Büyük Locası ve ona bağlı locaların 1935 sonundaki bu zoraki «uykuya yatış» konusunda eski Büyük üstadlardan Necdet Egeran,

kapanış nedenlerini, «dünya düzenli masonluğunca kabul edilmemek» ve «Düzensiz durumda iç kavga ve kargaşalıklarını yzennemek»e bağlayarak. «Bu mason örgütleri Büyük üstadların emriyle 1935 yılında kapatılmıştır» diye kısaca anlatmaktadır. Gene ünlü bir mason olan *Mithat Gürata* da konuyu, «1935 yılında Türkiye’de uykuya dalan masonluk» diyerek kitabında bir cümle ile geçiştirmektedir.

Masonluğun Türkiye’de uykuya girişı konusundaki genişçe ve güvenilir bilgiyi, *Kemalettin Apak, Türkiye’de Masonluk Tarihi* adlı kitabında şöyle vermektedir:

«Masonluğun uykuya sokulmasına, mason localarının başta Büyük loca olmak üzere kapatılmasına neden olarak Atatürk’ün memleketimizde yaptığı inkılâp hamlelerine karşı cahil ve müteassıp muhitlerin doğrudan doğruya cesaret edemeyip de dolambaçlı yollardan gösterdiği reaksiyonun ve bu gibi muhitleri kendi maddi menfaatleri için istismar ederek reaksiyonu körükleyen spekülâtif bazı neşriyatın yarattığı demagojik havayı teskin sâdedinde Masonluk harcandı.»

Kemalettin Apak’ın, bu harcanmada *Türk Ocakları* ve bazı kadın derneklerinin de kapatılmasına özellikle dikkat çekerek, girişimin salt kendilerine karşı bir eylem olmadığını kanıtlamak ister. Ama arada, «Türk Masonluğunun 1935 yılında geçirdiği üzücü olay» demekten, «sahibi olduğumuz İstanbul, İzmir ve Ankara’daki güzel lokal binaları elimizden gitti, sütunlar yıkıldı, avadanlıklar

darmadağın oldu» diye yakınmaktan da kendisini alamaz.

Türkiye’de *Atatürk*’ün buyruğu ile kapatılan mason localarının, kapatılış gerekçeleri arasında, diktatoryal ve totaliter zihniyetli bazı yabancı memleketlerdeki komünist ve faşist rejimlerin o zaman takip ettikleri Masonluk alçıyhdarı politikanın serpintilerinden alınan ilhamların da bulunduğu yazan *Kemalettin Apak*’a göre, bu dış etkilerin yanı sıra bazı iç nedenler de vardır ki, bunlar da şöyle sıralanmaktadır:

«Bu dış tesirlerin yanında kuru ve sert bir realistik zihniyetiyle ideale kıymet vermeyip Masonluğu artık cazibesini kaybetmiş ve rolünü bitirmiş tarihi bir müessese saymak, bunun neticesi olarak Masonluk’a karşı gittikçe artan bir alâkasızlık ve devamsızlık göstermek, şahsi bazı meselseleri Masonluk sahaya da intikal ettirmek ve nihayet cezri bir tasfiye lüzumuna kanaat getirerek vaki olacak bir kapanıştan ilerde daha canlı ve imanlı bir kalkınma için faydalanmayı düşünmek gibi bir takım iç tesir ve emeller de mevcuttu.»

Bu kapanışın gerçek öyküsü ise şudur:

«Cumhurbaşkanı Atatürk, devletin ve devleti yöneten tek partinin denetim ve yönetiminde olmayan, kökünün dışarda olduğu ileri sürülen, ilişkilerinin derinliği bilinmeyen ve İttihat ve Terakki’den arta kalan hâmen herşey gibi, zamanının geldiği inancı ile Mason localarının da kapatılmasına karar vermiştir. Bu kesin kararını, yüksek dereceli bir mason olduğunu bildiği ve üstelik de çok gü-

*vendiği İçişleri Bakanı Şükrü Kaya'ya söyler ve bunun uygulanmasını emreder. Başta Şükrü Kaya, pek çok mason, bu kesin buyruğu geri aldır-
mak için günler süren yakarışlarda bulunurlarsa
da, buyruk geri alınacağına kesinliği daha da ar-
tar. Özellikle İstanbul'dan Ankara'ya giden pek
çok ricacı terslenerek geri çevrilmiştir.*

*Bu kesinliği gören İçişleri Bakanı Şükrü Ka-
ya, kendisi de Yüksek Şura üyesi ve Üstad olması-
na karşın çaresiz, o dönemin Yüksek Şurası Amiri
Halçimi Azamı Doktor İsmail Hurşit ve Büyük Lo-
ca Üstadı Muhiddin Osman Omay'ı, Yüksek Şura
üyelerinden Doktor Fuat Süreyya Paşa ve Muhip
Nihad Kuran'ı Ankara'ya çağırır. Ankara'dan da o
günlerdeki Danıştay Başkanı ve Yüksek Şura üye-
si Mustafa Reşat Mimaroglu ile Ankara Valisi Nev-
zat Tandoğan ve gene Yüksek Şura üyesi olan mil-
letvekili Doktor Rasim Ferit, Ekim ayının ikinci
haftasında toplanırlar. Bu toplantıda İçişleri Ba-
kanı Şükrü Kaya, öteki biraderlerine Atatürk'ün
kesin buyruğunu bildirir.*

*Masonlar localarını kapatıp çalışmalarına son
vereceklerdir. Mason localarının binaları Halkevle-
ri'ne aktarılacaktır. Bu kesin buyruğun yerine ge-
tirilmesini önlemek olanağı yoktur...*

*Özellikle İstanbul'dan gelmiş büyük Mason
yöneticileri böyle bir karar alabilmek için genel
kurulun toplanması gerektiğini, çünkü Mason Ce-
miyeti'nin, Cemiyetler Kanununa göre kurulmuş
yasal bir dernek olduğunu, kendilerinin böyle bir
karar vermeye yetkileri bulunmadığını söylerler.*

Danıştay Başkanı Mimaroglu da bu görüşe katılır. Ne var ki, işin bu noktasında artık Şükrü Kaya, 33. dereceli bir Mason ve Yüksek Şûra Üyesi olmaktan önce, Cumhuriyet Hükûmetinin ve Atatürk'ün İçişleri Bakanıdır. Buyruk almıştır ve bunu yerine getirecektir. Bu buyruk yerine getirilmezse, parti yeni bir kanun çıkaracak ve bu masonlar için çok daha fena olacaktır. Hemen o akşam orada bu konuda önceden Şükrü Kaya tarafından hazırlanmış belgenin imzalanması gerekmektedir. «Kaza ve kadere inkiyad ve tevekkülden başka çare kalmamıştır.»

33. dereceli 8 mason üstadı o akşam, masonluğun harcanması, sütunların yıkılması bahasına gerekli bildirim kararını imzalarlar ve durum İçişleri Bakanı Şükrü Kaya tarafından Atatürk'e bildirildiği gibi, Anadolu Ajansı aracılığıyla da gazetelere ve kamuoyuna duyurulur.»

15 Ekim 1935'de Tan gazetesinde, Mason localarının kapatılmasıyla ilgili haberlerin yanı sıra, tanınmış bazı masonlardan görüşler alınıp şöyle yayınlanır.

«Tanınmış bazı masonlar bu hususta fikir beyan etmekten çekinmişlerdir. Türkiye Masonlarının ileri gelenlerinden Avukat Sadi Rıza, (gazeteye yazmamak kaydıyla), kısaca dedi ki:

— Ben işin içindeyim. Sorgunuza karşılık verecek durumum yok. Fakat ısrar ettiğiniz için jikrimi söyleyeyim. Masonluk faaliyetine evvelce ne için müsaade edildiyse, bugün de yine o sebepten dolayı faaliyetine son veriliyor. Hükûmetin

kararlarının herhangi biri üzerinde münakaşa etmeyi uygunsuz bulurum. Yalnız bu işte Masonların, küçük bir ihmali olduğunu söylemekten çekinmeyeceğim. Masonlar, daha önceden davranıp, hükümetin kararını beklemeden kendi kendilerini dağıtacaklardı. Bunu yapmamakla hükümeti güç durumda bıraktılar.

Adliye doktoru Salim Haşim, kendi de Mason olduğu halde, bu teşekkülün ortadan kalkmasını kayıtsızlıkla karşılamıştır:

— Bence Masonluk Türkiye için, çoktan tarihe karışmıştı. Belki 15'inci, 16'ncı Lui'ler Fransa'da kral iken Masonluğun bir manası vardı. Çünkü Masonluk, istibdada, zulme ve klerikalizme karşı yapılmış bir gizli isyan teşekkülü idi. Aynı kara kuvvetlerle çarpışarak dünya milletlerinin en laiklerinden biri mevkiine çıkan Türkiye'de Masonluğun veya buna benzer herhangi gizli bir teşekkülün yeri olamazdı. Masonluk, eğer bir din ise mevcut dinlere bile omuz silkildiği bir çağda bu gizli din sökmez. Eğer sosyal bir varlık ise, bütün dünyada ondan çok daha önemli, çok daha kuvvetli müesseseler vücuda geldiği için yine bir faydası yoktur.

Masonluk çoktan beri yaşamıyordu. Çünkü o bir manken olmuştu. En sonunda, bütün geçmişleri içine alan tarih müzesindeki yerini buldu.»

Tan Gazetesi'nden aktardığımız bu demeçlerde gösteriyor ki, 1935'lerde Masonluk Mabedinin sütunları gerçekten çürümüş ve çökmüştür.

Atatürk'ün Mason localarını kapatma kararını almasının nedenleri üstüne söylenip yazılanlar çeşitlidir ve kesinlik taşımamaktadır. Ancak, ileri sürüldüğüne göre, 1925 yılında, *Türkiye Masonları Yüksek Şurası, İskoç Büyük Locası'nın* da telkiniyle, *Mustafa Kemal'e* masonluk teklif etmeyi ve 33. dereceyi verip kendisini *Rit Hakimi* yapmayı kararlaştırmıştır. Bu işle *Dr. Fikret* ve *Mehmet Cemal Uybadın*, —o günlerde İçişleri bakanı—, görevlendirilmişlerdir. *Mustafa Kemal* bu önceri karşısında:

— *Böyle bir teklifi duymamış olayım. Şimdilik kalsın, evvela kendinizi, ne olduğunuzu gösterin. Millete kendinizi sevdirmeye gayret ediniz, geleceğini sonra düşünürüz, demiştir.*

1932 yılındaysa, İstanbul'da toplanan uluslararası bir konvan dolayısıyla, bu toplantıya başkanlık eden *Mustafa Hakkı Nalçacı, Mustafa Kemal'e* konvana katılanlar adına bir bağlılık ve saygı telgrafı çekmiştir. 23 ülkenin yüksek dereceli Masonları adına çekilen bu telgrafa Cumhurbaşkanı adına, Genel Sekreter *Hikmet Mayur* kısa ve kuru bir karşılık vermiştir ki şöyledir:

«*Mustafa Hakkı Beyefendiye,*

Türkiye hakkındaki her temenniyatınızı havi telgrafınızdan Reiscumhur Hazretlerinin memnun olduklarını bildiririm efendim.

Katibi Umumu Hikmet»

Atatürk'ün ölümünden hemen sonra, 27 Aralık 1938 tarihli *Yedi Gün Dergisi'nde*, Mason lo-

calarının kapatılmasından önceki günlerde Atatürk'le özel doktoru ve Mason ileri gelenlerinden *Mim Kemal Öke* arasında yapıldığı ileri sürülen bir konuşma aktarılmıştır. Tanık olarak, o konuşmanın geçtiği masanın çevresinde *Ağaoğlu Ahmet*, *Köprülü Fuat*, *İsmail Hakkı* ve Maarif Vekili *Hikmet (Bayur)*'un olduğunu anlatan dergi, *Gazîyle Mim Kemal* arasında Masonluk konusunda bir tartışma geçtiği ve *Mim Kemal*'in masonluğun ilkelerinin Halk Partisi ilkelerine tıpatıp uyduğu yolundaki sözler üzerine Atatürk'ün:

— *O halde Masonluğun hikmeti vücudu yoktur*, dediği *Mim Kemal*'in ise bunun üzerine Masonluğun uluslararası niteliğinden söz ettiğini ve *Mustafa Kemal*'den;

— *Ben bu cemiyete girmem. Ben başkalarının yaptığı prensiplere değil, ancak kendi prensiplerime uyarım yanıtını aldığını ve Mim Kemal*'in susmak zorunda kaldığını yazmaktadır.

2:6 BASÜ BADEL MEVT

Atatürk'ün buyruğuyla 1935 yılında kendiliklerinden çalışmalarını durdurup, mallarını *Halk-evleri*'ne bırakmak zorunda kalan, Masonik deyişle «*uykuya yatan*» masonların, girdikleri bu uyku-
can resmen çıkmak için onüç yıl beklemeleri gerekmiştir. Yeniden uyanış, ancak 1948 yılında mümkün olmuştur.

Ancak, *Türkiye Büyük Locası* ve ona bağlı, ilk

Çç remzî derecedeki masonları kapsayan locaların çalışmalarını durdurup, mallarının tasfiyesi, Türkiye'deki masonluğun tümünden uykuya girdiği anlamını taşımaktadır. Çünkü 1935 yılı sonunda resmen kapanan, *Büyük Loca* ve ona bağlı localara yasal dayanak olan *Türk Mason Cemiyeti*'dir. Büyük Loca ve Localar bu derneğin hukuki görünüşünün ardındaki kuruluşlardır. Bunların dışında, bütün Dünya'da olduğu gibi Türkiye'de de yasalara karşı hukuki bir görüntüsü olmayan *Yüksek Şûra* vardır. *Yüksek Şûra*, üçüncü dereceden 33. dereceye kadar olan masonları kapsayan, remzî derecelerin üstündeki felsefî dereceli masonların üst örgütüdür. Bunun başındada o yıllarda *Amirî Hâkimî Azam* olarak *Dr. İsmail Hurşit* bulunmaktadır.

Başlangıçta bir süre *Büyük Loca* ve ona bağlı locaların kapatılması, *Yüksek Şûrayı* (*Süprem Konsey*) eylemsiz bırakmışsa da bu çok sürmemiştir. Masonlar bu en üst örgütün tinsel varlığına sığınıp, orada yeniden uyandırılmayı beklemişlerdir. Bu bekleyiş, *Atatürk*'ün hastalığının ağırlaşması Başbakanlığa da bir mason olan *Celal Bayar*'ın gelmesiyle 1938 sonlarında iyice kısıpırtılara dönüşmüştür.

Nitekim, *Amirî Hakimi Azam Dr. İsmail Hurşid*, 1936'da mason deyimiyle *Ebediyet Maşrıkına* intikal edince, yani ölünce *Yüksek Şûra* bir uzun süre, genel kurul yapıp, yerine, yeni birisini atayamadı ama, *Süprem Konsey* ya da *Yüksek Şûra* yönetimi, *Amirî Hakimi Azam Kaymakamı Dr. Nureddin Ramih* tarafından yönetilmeye devam olun-

du. Taa ki, 1938'de Atatürk'ün ölümüne kadar. On-
dan sonra *Yüksek Şûra*, masonluğun yeniden
uyandırılması görüşünde olanların etkisiyle topla-
nıp, *Amiri Hakimi Azamlığa Dr. Nurəddin Ramih'i*
asıl olarak seçti. kaymakamlığına da (yardımcılık)
Doktor Operatör Mim Kemal Öke'yi getirdi. Sonra
da gene ölümler dolayısıyla boşalan *Yüksek Şûra*
üyelikleri için, kıdemli masonlardan 33. dereceye
yükseltilen kişilerle kadrosunu tamamladı.

1938 yılı sonunda 33. dereceye yükseltilerek
Yüksek Şûra üyeliğine seçilen masonlar, *İsmail*
Memduh Altar, Ali Galip Taş ve Cevdet Hamdi Ba-
lım'dır. 1939 yılında *Yüksek Şûra* bir, 1940 yılın-
da altı, 1944 yılında üç, 1945 yılında bir ve 1947
yılında da iki olmak üzere, masonluğun yasak ol-
duğu dönemde 16 *mason biraderin* derece yüksel-
tilmesini yapmış ve bunlara *Yüksek Şûra'da* görev
vermiştir ki bu masonlar da şunlardır:

Hüseyin Mazlum Tozan, Dr. Halit Tekin, Bur-
haneddin Develioğlu, Mecdi Ali Akasya, Ziya Os-
man Gökşin, İsmail Hakki Köni, Hüsamettin Fuat
Sunal, Baba Kurbangil, Cemil Hamdi Balım, Cevat
Abdürrahim Gücü, Kemalettin Apak, Hazım Atıf
Kuyucak, Ferit Üp...

13 yıllık bir uykudan sonra, 1948'lere gelindi-
ğinde Türkiye'de, özellikle de İstanbul'da gizli ka-
paklı çalışmalar yapan yabancı obediyanlara bağ-
lı localar dışında bir *Türkiye Büyük Locası (Büyük*
Maşrık) ve buna bağlı localar yoktu ama, eksik-
lerini tamamlamış, *Büyük Loca'yı* yeniden uyan-
dırmaya hazır, tam teşekküllü bir *Yüksek Şûra*

(*Süprem Kcnsey*) vardı.

İstanbul, Ankara ve İzmir'de örgütsüz ve *mabedsiz* masonlar, -masonlar loca'ya mabed derler- *Yüksek Şûra'nın* derlenip toparlanması ve «*İsrafil surunu çalması*» için sabırsızlıkla beklerlerken, Türkiye'nin çok partili demokrasi denemesine girmesi *San Fransisko Konferansı* serpintilerinin ülkemize de ulaşması, kapitalist kalkınma modelinin ön plana çıkması, Dernekler Yasasında yapılan değişiklikler, sonunda beklenen günü getirdi.

5 Şubat 1948 tarihinde, *Yüksek Şûra*'ca, Türkiye'de masonluğun yeniden uyandırılması yolunda tüm hazırlıklar tamamlanmış olarak İstanbul Valiliğine, *Türkiye Mason Derneği* adıyla bir dernek kurmak için başvuruldu.

Cemiyetler Kanununa göre resmen kurulan bu derneğin kurucuları *Ticaret Odası Sicil Müdürü Mecdi Ali Akasya, emekli Vali Cevdet Hamdi Balım, emekli maliyeci Cemil Hamdi Balım, emekli polis müfettişi Muhip Nihat Kuran, Profesör Hazine Atıf Kuyucak, Kimyager Prof. Mustafa Hakkı Nalçacı ve Dr. Orhan Tahsin* idiler ki bunların tümü, aynı zamanda *Yüksek Şûra* üyesiydiler.

Tüzükte derneğin, «*üyelerinin fikri, felsefi, ilmi, ahlaki tekamüllerine, Hürriyet, Müsavat ve Kardeşlik prensiplerinin Türkiye sınırları içinde gelişmesine çalışmak ve hayır işleriyle uğraşmak*» amacıyla kurulduğu, merkezinin *İstanbul* olduğu yazılıydı.

1948 Aralık ayında *Türkiye Mason Derneğinin İzmir Şubesi* 11 Ocak 1949'da *Ankara Şubesi* ku-

ruldu. Dernek ve Şubelerinin resmen kurulmasından çok önce, Atatürk'ün ölümünü izleyen günlerde *İdeal*, *Kültür* ve *Ülkü Locaları* İstanbul'da, *İzmir Locası* da İzmir'de gizli gizli çalışmaya başlamışlardı. Bunlar, derneğin resmen kuruluşundan sonra legale çıktılar. Sonra bunları 1949 başlarında Ankara'da *Uyanış*, *Doğuş*, *Yükseliş*, *İnanış*, *Bilgi*, *Barış*, *Dikmen*, *Yıldız* locaları izledi. İstanbul'daki localara *Kardeşlik*, *Hürriyet*, *Sevgi*, *Atlas*, *Müsavvat*, *Libertas*, *Ahenk*, *Fazilet*, *Erenler locaları*, İzmir'deki *İzmir Locası*'na da *Nur*, *Promethée*, *Kemal*, *Gönül*, *İrfan*, *Ümit* locaları eklendi.

1948-1957 yılları arasında kurulan bu 28 localanın 13'ü İstanbul, 8'i Ankara ve 7'si İzmir'de çalışmaya başlamışlardır. Bu localardan 22'si türkçe çalışırken İstanbul, Ankara ve İzmir'de birer loca fransızca, İstanbul'da biri almanca öteki rumca çalışan iki ve Ankara'da İngilizce çalışan bir loca dikkati çekmektedir. 1957'nin son günlerindeyse bu localara İstanbul'da *Sedat Abut'un* Üstadlığında *Delta* adıyla kurulan bir loca daha katılmıştır.

Uyanıştan sonra, on yıl boyunca ilk üç remzî dereceyi kapsayan 29 loca kurulurken, felsefi dereceler için de bu sürede 4 *erginleşme (tekemmül)* *Yüksek Locası*, 4 *Hâkim Şapitr*, 3 *Areopai* ve İstanbul'da bir *Tribünal (Yüksek Nur Kurulu)* ve bir de *Konsistuvur* oluşturulup çalışmalarını sürdürmüştür. Bunların adları da şöyle sıralanmaktadır:

1. *Birlik Tekemmül Yüksek Locası*
2. *Daima İleri Tekemmül Yüksek Locası*
3. *Le Parvis Philosophique Tekemmül Yüksek*

Locası

4. *Kuruluş Tekemmül Yüksek Locası*

-
1. *Birlik Hakim Şapitri*
 2. *İzmir Hakim Şapitri*
 3. *Ankara Hakim Şapitri*
 4. *Les Pionniers de L'Avenir Hakim Şapitri*
-

1. *İstiklal Areopajı*
2. *Akdeniz Areopajı*
3. *Ankara Areopajı*

Bütün yüksek derecelerin en üst organı olan *Türkiye Yüksek Şûrası*, 1957 yılında *Türkiye Süprem Konseyi* adını almış ve bunun üstadına da bundan sonra *Amiri Hakimi Azam* ya da *Hakim Büyük Amir* yerine *Souverainfran Commandeur* denmeye başlanmıştır.

1948-1957 yılları arasında, *Türkiye Yüksek Süprem Konseyi Suvren Grand Komandörlüğü* yapan üstadlar şunlardır :

Dr. Op. Mim Kemal Öke

Fuat Hulusi Demirelli

Prof. Hazım Atıf Kuyucak

Bu dönemde bunlara kaymakamlık (vekillik) eden üstadlar da şunlardır :

Prof. Mustafa Hakkı Nalçacı

Ferit Zühtü Örücü

Ali Galip Taş

1955 yılı, Türkiye masonları için bir *yas yılı*

olmuştur. Çünkü bu yılda, ikinci uyanışın en büyük ustası *Dr. Mim Kemal Öke*, «*ebediyet maşrıkına intikal etmiş*», hemen onun ardından yerine seçilen *Suvren Grand Komandör Fuat Hulusi Demirelli* de aynı yılın sonunda, kendinden önceki *en saygıdeğer üstadı* izlemiştir.

2:7 33. DERECELİ MASONLAR LİSTESİ

Türkiyeli ilk 33. dereceli masonlar 3 Mart 1909 tarihinde Beyoğlunda Tokatlıyan otelinde yapılan bir toplantıda saptanmış ve yemin etmişlerdir ki, şöyle sıralanırlar:

1. Mehmet Talat Sai/Talat Paşa - Sadrazam
2. Mithat Şükrü (Bleda)/İttihat Terakki Gen. Sek.
3. Mehmet Cavit/Maliye Nazırı Cavit Bey
4. Dr. Rıza Tevfik (Bölükbaşı)/Filozof, milletvekili
5. Mehmet Arif/İttihat Terakki Merkezî Umu-mî azası
6. Nesim Mazelyah/Milletvekilli
7. Mehmet Galip/Ayan üyesi
8. Mişel Noradunkyan/Tüccar
9. David J. Kohen/Sigortacı
10. Osman Adli/Avukat
11. Fuat Hulusi (Demirelli)/Yargıç
12. Asım/Mebusan Meclisi Başkatibi

Daha sonra *Şûrayı Âli Osmanî* (Türkiye Yüksek Şûrası) şu 33. derecedeki biraderler tarafından oluşturulunca aynı yıl içinde sırasıyla şu bireder-

leri 33. dereceye yükseltmiştir:

13. Rahmi Bey/İttihat Terakki Merkezi Umumi azası
14. Hüseyin Cahit Bey (Yalçın)/İttihat Terakki sözcüsü
15. Osman Talat/Avukat
16. Galip Paşa/Jandarma Umum Kumandanı
17. Sârim Kibar/Tüccar
18. Katipzade Sabri
19. Emanuel Karasu/Mebus
20. Mehmet Ali Baba/Dr. Miralay
21. Faik Süleyman Paşa/Fırka Kumandanı, şehit general

1909'dan 1935 yılına kadar Yüksek Şûra'ca 33. dereceye terfi ettirilen mason biraderler de şunlardır:

22. Dr. İbrahim Müslim
23. Viktor Algranti/Tüccar
24. Moiz Fresko
25. Saim Hüsnü (Onat)/Şehir Emanetli Şirketler Komiseri
26. Tevfik Hamdi/Divanı Muhasebat Reisi
27. Arsen Arsenyan/Gümrükler Um. Md. lük danışmanı
28. İsmail Faik (Başar)/Ziraat Mühendisi
29. İlyas Modyano/Tabip Miralay
30. İsmail Hurşit/Dr.
31. Servet Yesari/Yargıtay üyesi
32. Degan/Avukat
33. Besim Ethem/Dr.
34. Halit Habbah/Belediyecl

35. Zeki Derviş/Polis müdürü
36. Moris Mayer/Tüccar
37. Jak Suhami/Dr.
38. Alber Benarza/Tüccar
39. İhsan Abidin/Veteriner Prof.
40. Fuat Süreyya Paşa/Dr.
41. Eli Hoşyon/Diştabibi
42. Arif Ethem/Dr. Kimyager
43. Henri Abaof/Dr.
44. Rauf Rıza/Hukuk Mektebi Dahiliye Müd.
45. Jak Yakoel/Tüccar
46. Moris Benkiyat/Haliç Şirketi Müd.
47. Fehmi İsmail/Dr.
48. Fikret Takiyeddin/Dr.
49. Necmeddin Tahsin (Erol)/Bahriye Subayı
50. Hakkı Şinasi Paşa/Prof. Dr.
51. Nureddin Ramih/Dr.
52. Muhittin Osman (Omay)/Bankacı
53. Muhip Nihat (Kuran)/Polis Müfettişi
54. Muhtar Tahsin/Washington Büyük Elçisi
55. Edip Servet/Milletvekili
56. Sadrettin Kasım/Dr.
57. Şükrü (KAYA)/İçişleri Bakanı, CHP. Gen. Sek.
58. Hasan (Saka)/Başbakan
59. Dr. Tevfik Rüştü Aras/Dışişleri Bakanı
60. Mehmet Cemil (Uybadın)/İçişleri Bakanı
61. Rasim Ferit (Talay)/Dr.
62. Mustafa Reşat (Mimaroglu) / Şûrayı Devlet Reisi
63. Kazım (Özalp) Paşa/Orgeneral, TBMM Reisi

64. Raşit Reşat/Emniyet Sandığı Murakıbb
65. Tevfik Amir/Eshabı emlâktan, akar sahbı
66. İsmail Ratip/Avukat
67. Safa Fevzi (İlksel)/Hariciyecı
68. Abraham Barzılay / ,Armatör
69. Yusuf Cemal Molla/Avukat
70. Kenan Ömer (Öner)/Avukat, İST. DP. kurucusu
71. Ferit Zühtü (Örücü)/İstanbul Üniversitesi Umumi Katıbb
72. Süleyman Asaf/Milletvekıll
73. Mustafa Hakkı Nalçacı/Prof. Kımyager
74. Haydar Ali Kermen/Kızılay Yönetıcısı
75. Orhan Tahsin/Dr.
76. Esat Cimcoz/Dr.
77. Nevzat Tandoğan/Ankara Valısı
78. Halil İbrahim/Mıralay
79. Feyzi Menahım/Avukat
80. Timoleon Agatopulos/Zıraat Bakanlığı Müsteşarı
81. Mim Kemal (Öke)/Prof. Dr.
82. Mehmet Ali Paşa/Amiral, Donanma Komutanı
83. Hasan Hilmi/Muhabere Mıralayı
84. Muhıttin (Üstündağ)/İstanbul Valısı, bakan. Uyanış'tan sonra 1938-1947 yılları arasında
33. dereceye yükseltilen masonlar da şunlardır:
 85. İsmail Memduh Altar
 86. Ali Galip Taş
 87. Cevdet Hamdi Balım
 88. Hüseyin Mazlum Tozan

89. Halit Tekin/Dr.
90. Burhanettin Devellioğlu
91. Mecdi Ali Akasya
92. Ziya Osman Gökşin
93. İsmail Hakkı Könlü
94. Hüsamettin Fuat Sunal
95. Baba Kurbangil
96. Cemil Hamdi Balım
97. Cevat Abdürrahim Gücü
98. Kemalettin Apak
99. Hazım Atıf Kuyucak/Prof.
100. Ferit Ün

1948-1957 yılları arasında 33. Dereyece yükseltilerek *Süprem Konsey üyesi* olan ve *Umumi Büyük Müfettiş* sanını alan masonlar da şunlardır:

101. Mehmet Raşit Erçr
102. Hasan Yusuf Başkam/Dr.
103. Hamdi Nüzhet Çançar
104. Zühtü Kamil Ergin/Dr.
105. Mustafa Reşit Çavdar
106. Refet Diker
107. Alber Saltiyel
108. Ali Kemal Sarıay/General
109. Ferit Aşco
110. Edvar Lübe
111. Herant Norodonkiyan
112. Marko Nahum
113. Mustafa Zühdü İnhan/Prof.
114. Cemil İpekçi/Film Prodüktörü
115. Saip Özer/Dr.
116. Ali Remzi Yiğitgüden/General

117. Veli Şefik Gizer/Avukat
118. Sadık Bigat/Fabrikatör
119. Ekrem Tok/Dr. Sağlık Bakanlığı Müsteşarı
120. Sedat Aziz Erım
121. Mustafa Hulki Ercm/Prof.
122. Arman Mose
123. Jak Eseyan
124. Macit Durulz
125. Muhittin Celal Duru/Prof. Dr.
126. Mustafa Sakarya/Dr.
127. Fazlı Güleç/Vali
128. Cafer Ergin

Daha sonraki yıllarda 33. dereceye yükseltilen bazı masonlar da şunlardır:

Dr. Selami Işındağ. Dr. Avni Teoman. Necmeddin Sahir Silcn, Dr. Fikret Erkman. Cemal Kıpçak, Zeka Başaran, Demir Güzekin, Baha Çalt, Dr. Vedat Yeğinsu, Ekrem Kemal Tetik, Zerah Magor, Bünyamin Sobron, Lecn Benozziyo...

2:8 TÜRKİYE MASONLUĞUNU DÜNYA MASONLUĞUNA TANITMA ÇABALARI

Türkiye Masonluğu, bazı kaynaklara göre Kırım Savaşını izleyen günlerde, 1857'de *Grand Loge de Turquie/Türkiye Büyük Locası* adıyla bir büyük Locanın kurulmasıyla oluşmuştur. Bu büyük locaya bağlı altı loca kurulduğu, bunlardan birinin adının da *Osmaniye* olduğu ve türkçe çalıştığı yolunda da söylentiler vardır ama bu konuda kesin kanıtlar bulunamamıştır.

Buna karşılık, 1861 yılında İstanbul'da *Mısırlı Prens Halim Paşa, Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti* gelenekleri içinde *Fransız Yüksek Şûrasından* patent alarak (patent, düzenli kurulan her locaya Büyük Loca tarafından verilen kuruluş ve çalışma izni demektir) ilk *Türkiye Yüksek Şûrasını* kurmuştur. Bu konuda belgeler vardır.

Bu ilk kuruluş, yani ilk *Yüksek Şûra, Amerika Birleşik Devletleri Güney Jüridiksiyonu* merkezli Charlestown kentindeki *Birleşik Yüksek Şûralar Anası (Müttehid Yüksek Şûralar Validesi)* denilen *Ana Yüksek Şûra* tarafından da 1869 yılında kuruluşu onaylanmış bir *Yüksek Şûra* idi. Ne var ki, bu ilk *Yüksek Şûra*, o günlerde İstanbul'daki saltanat değişikliği ve Mısır'la Osmanlı İmparatorluğu'nun ilişkilerinin bozulması nedeniyle çalışmaya başlamadan kurucularının da ard ardına ölmesiyle, hiç bir varlık göstermeden ortadan kalkmıştır.

Türkiye'de ilk *Yüksek Şûrayı* kuran *Mısırlı Prens Halim Paşa*, Mısır'da *tekris* edilerek mason olmuş, *Fransız Yüksek Şûrası* üyeliğine kadar yükselmiş bir zattır. (*Tekris*, masonluğa alınan bir kişi için locada yapılan tören demektir) *Prens Halim Paşa, sonradan* Osmanlı İmparatorluğunda Sadrazamlık yapan *Prens Sait Halim Paşa'nın* babası ve 1909 da ikinci kez İstanbul'da *Türk Yüksek Şûrası'nı* kuran *Mısırlı Prens Aziz Hasan Paşa'nın* da amcasıdır.

Yaşama geçme olanağı bulamamakla birlikte, 1861'deki *Fransız Yüksek Şûrası'ndan* patentli ve *Güney Jüridiksiyonu'nca* da onaylanmış ilk *Tür-*

*kiye Yüksek Şûrası'nın bir anlamda yeniden uyan-
dırılması* diye de yorumlanabilecek olan 1909 yılın-
da kurulan *Yüksek Şûra, Eski ve Kabul Edilmiş
İskoç Riti* kurallarına göre oluşturulmuştur. Yani
*İtalya Yüksek Şûrası, Fransa Yüksek Şûrası ve Bel-
çika Yüksek Şûrası, Mısır Yüksek Şûrası'nı* görev-
lendirerek, *Türkiye Yüksek Şûrası'nın* kurulması-
na *patent* vermişlerdir. Ancak, *İngiliz ve İskandi-
nav Yüksek Şûraları* bu kuruluşa soğuk davran-
mışlar ve düzenliliğini kabul etmemişlerdir. Hatta
Türkiye Yüksek Şûrası'nın kuruluşuna yardım eden
Josef Sakakini'nin İngiliz Masonluğuyla olan iliş-
kilerini de kesmişler ve bir tür, *Türkiye Masonlu-
ğuna* ceph e almışlardır. Bu ise, Türkiye Masonlu-
ğunun ta o yıllardan 1957'lere kadar en büyük
yürek yarası olmuştur. *İngiltere Büyük Locası'na*
göre, *patentası* kendinden ya da kendisine bağlı
obediyanslardan alınmadan kurulan *Büyük Loca-
lar* ve *Yüksek Şûralar* düzenli mason sayılmakta-
dır. Düzensiz sayılan masonların ise, düzenli ma-
sonlar önünde hiç bir değeri yoktur.

İşte, bu düzensiz sayılma ezikliğini hep içinde
taşımış Türkiye Masonları, özellikle İkinci Dünya
Paylaşım Savaşını izleyen günlerde Türkiye'nin ka-
pitalist blok ülkeleriyle içli dışlı olmaya başladığı
bir dönemde yeniden uyandıklarında, gözlerini bir
kez daha *İngiltere Büyük Locası'na* dikmişlerdir.
Bu Loca'ca tanınmayı ön planda amaç bellemişler-
dir. Nitekim, Türkiye Masonluğu içinde 1948-1956
yıllarında sürüp giden çalkantılar bir ölçüde çözü-
lüp de *Türkiye Büyük Locası* yeniden oluşturuldu-

ğunda ,dönemin ilk Büyük Üstadlığına seçilen *En Saygıdeğer Büyük Üstad Ahmet Salih Korur*, dünyadaki tüm düzenli obediyanlara başvurarak, Büyük Locasının *tanınma ve tanışma isteklerini* iletmıştır.

1956'da yapılan bu başvurulara, 1958'lerde önce *Hollanda Büyük Locası*'ndan, ardından da *ABD'nin Kansas Büyük Locası*'ndan olumlu yanıt almıştır. Ama ondan sonra da bu tanımların ardı kesilmiştir. Döneminin kudretli Başbakanı *Adnan Menderes*'in Başbakan kadar kudretli müsteşarı olan *Ahmet Salih Korur*, işin peşini bırakmamıştır. 1958'de yeniden *Büyük Üstad* seçildiğinde *Türkiye Büyük Locası Büyük Katipliğine* seçilen *Enver Necdet Egeran*'ı bu işi izlemekle görevlendirmiştir. *Egeran* bir dizi girişimlerde bulunmuş, geziler yapmış, yazılar yazmış, konuklar çağırmış, *İsviçre* ve *Almanya*'nın düzenli *Büyük Locaları*'nın da *Türkiye Büyük Locası*'nı tanımlarını sağlamıştır. Sonra *İskoçya Büyük Locası Büyük Katibi* ile yazışmalar yapmıştır. Bütün bu çalışmalar 1970'lere kadar sürmüştür. Ancak ondan sonradır ki, daha liberal olan *Fransız Ritüelleri* terk edilerek yerlerine, *İngiliz Ritüelleri* alınmış ve *Türkiye Büyük Locası*'nın *İskoç Büyük Locası* tarafından yeni baştan düzenlenmesi kabul edilmiştir. Ne var ki bu yüzden de *Türkiye Masonları* arasında, yeni ayrılıklar ve bölünmeler doğmuştur. Bu, *İngiltere Büyük Locası* tarafından tanınmak tutkusudur ki, *Türkiye Masonluğunu* bugün, biri *İngiltere Birleşik Büyük Locası* ve ona bağlı öteki obediyanlarca

tanınan *Türkiye Hür Ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası*, öteki de, Fransız liberal masonluğuna yakın *Türkiye Büyük Mason Mahfili* adlarıyla anılan iki başlı bir duruma getirmiştir.

Kuşkusuz bu bölünmede, *İngiliz Masonluğu* tarafından tanınmanın yanı sıra, daha başka gelişmelerin ve çekişmelerin de rolü olmuştur ki bunların en başında, 1964 yılında bir «*münkir mason*»un Adalet Partisi Genel Başkanlığına seçilmek isteyen *Süleyman Demirel*'in «*masonken mason değilim*» demesi ve bu konuda, başta *Necdet Ege-
ran* bir takım masonların *Demirel'e düzmace bir belge* vermeleri ve bunun masonlar arasındaki tepkileri gelmektedir.

2:9 MASONLAR ARASI BÖLÜNMELER

1948'de, İstanbul'da *Türk Mason Derneği* resmen ve yeniden kurulduğunda, ortada bir *Türkiye Büyük Locası* bulunmamaktaydı. Sadece, 1935'deki fırtınadan sonra ayakta kalabilmiş ve çalışmalarını gizlice sürdürmüş, *Yüksek Şûra* vardı. Doayıyla, 1948 sonrası ilk üç dereceden masonlarını çalışması için kurulacak locaların patentasını, bu kuruluş vermek durumunda kalmıştı. 1948-1956 arasına kurulan localar hep bu patenta ile kuruldu. Oysa kural, bu localara, düzenli kurulmuş bir *Büyük Loca*'nın patenta vermesi ve bu locaları kendisi'ne bağlaması biçimindeydi.

Türkiye Masonları arasında, bu konudaki anlaşmazlık yıllarca sürdü. *Türkiye Yüksek Şûrası*'-

nın, *Türkiye Büyük Locası* için patenta vermeye yetkisi var mıydı yok muydu? Bu sürekli tartışıldı. Yıllar boyunca çeşitli formüller denendi. *Büyük Loca Türkiye Yüksek Şûrası* denetiminde mi, olacaktı yoksa, onunla eş düzeyde miydi? Patenta, kimden nasıl alınacaktı? *Türkiye Büyük Locası*'nın merkezi nerede olacaktı? İstanbul'da mı Ankara'da mı? Bir ara, İstanbul, Ankara ve İzmir'de ayrı ayrı üç *Büyük Loca* oluştu. Sonunda 1957 yılında *Türkiye Büyük Locası* ile *Süprem Konsey (Türkiye Yüksek Şûrası)* arasında bir *konkordato* imzalandı. İki kuruluş da eş değerde olacak ve birbirlerine karşı bağımsız tutumda bulunacaklardı. *Büyük Loca*'nın *Büyük Üstadı Ahmet Salih Korur* ve yardımcıları *Büyük Hatip Galip Menteşe* ile *Büyük Katip İbrahim Hoyi* bir tarafta, karşı taraftan *Suvren Grand Komandör Hazım Atıf Kuyucak* ile, *Yüksek Şûranın Büyük Umumi Katibi İsmail Memduh Altar* ve *Büyük Umumi Hatibi Necmeddin Tahsin Erol*, yedi maddelik bir *konkordato* imzalayarak bu düğümü çözdüler.

21 Nisan 1957'de imzalanan bu *konkordato* ile, düğüm bir ölçüde çözüldü ama, süreklilik taşımadı. Derken 1964 yılında, *Süleyman Demirel*'e masonken, mason değil diye belge verilmesi olayı ortalığı karıştırdı. *Türkiye Büyük Locası*, *Yüksek Şûra*'nın *Büyük Loca*'ya bağlı olması gereken localarının işlerine karıştığı görüşündeydi. *Yüksek Şûra* ise, *Büyük Loca*, *Büyük Üstadı Necdet Egeran*'ın sahte belge düzenleyerek masonluğa ağır bir darbe indirdiği görüşünü savunuyor, *Egeran*'ın mason-

luktan çıkarılmasını istiyordu. Çekişmeler, karşılıklı suçlamalar sürdü gitti.

Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası Genel Kurulu 28 Nisan 1965'de toplantıya çağrıldı. Kargaşadan ötürü bu toplantı ancak 1 Mayıs 1965'de yapılabildi. Bu toplantıda da masonluk kurallarına uymayan tartışmalar oldu. Sonunda *Necdet Egeran* *Büyük Üstadlığa* seçildi. *Yüksek Şûra, Haysiyet Divanını* topladı. 33. derecedeki eski *Büyük Üstad Dr. Ekrem Tok'u* bir yıl süreyle masonluk hak ve hizmetlerinden uzaklaştırma kararı aldı. *Büyük Loca'ya Büyük Üstad* seçilmiş 29. dereceden *Necdet Egeran'ı* da kesinlikle masonluktan çıkarma kararına vardı. Bu durum, *Yüksek Şûra* ile *Büyük Loca'yı* iyice karşı karşıya getirdi. Localardaki ve yüksek mahfillerdeki bu dalgalanmalar bütün bir 1965 yılı boyunca sürdü gitti. *Egeran*, masonluktan istifa ettim dedi, sonra locam kabul etmedi dedi ve eski büyük üstad olarak bir oturumu yönetti. Sonunda, *Türkiye Büyük Locasıyla, Türkiye Yüksek Şûrası* arasındaki çekişmeler öyle bir hale geldi ki, *Büyük Loca, Yüksek Şûra'nın* gereksizliğini ilan etti. *Yüksek Şûra'da* kalan masonları düzensiz saydığını belirtti. Bu kez, *Büyük Locaya* bağlı localardan istifalar başladı. İstifa edenler yeni localar kurdular. Ardından bu yeni bağımsız localar, *Türkiye Büyük Locası'na* karşılık 4 Haziran 1966'da *Türkiye Büyük Mason Mahfili*ni kurdular. *Büyük Üstadlığa* da *Orhan Hançerlioğlu'nu* getirdiler.

Böylece Türkiye'de, Dernekler Yasası'na göre

kurulmuş dört mason derneği ortaya çıkmıştır. Bunlar;

1. *Türk Yükseltme Cemiyeti*
2. *Türkiye Kültür ve Fikir Derneği*
3. *Türkiye Mason Derneği*
4. *Türkiye Büyük Mason Mahfili Derneği*

Türk Yükseltme Cemiyeti, *Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası'nın* yasal adıdır. Yani, Masonluğun İngiltere Birleşik Büyük Locası'nca düzenli sayılan ilk üç derecesini kapsayan *mavi masonluğun* resmi adıdır. Merkezi, Ankara'da Kızılay, Tuna Caddesi 17 numarada, İstanbul'da, Tünel, Nuri Ziya Sokakta da büyük bir mahfeli vardır.

Türkiye Kültür ve Fikir Derneği ise, masonlar arası bölünmeden sonra 33. dereceye kadar olup da bir *Yüksek Şûra (Süprem Konsey)* oluşturan ve eski *Yüksek Şûradan* ayrılan masonların kuruluşunun resmi adıdır.

Türkiye Mason Derneği ise, 1909'dan bu yana sürüp gelen *Yüksek Şûra'nın (Süprem Konsey)* Cemiyetler Yasasındaki resmi adıdır ve 1948 yılında kurulduğu için en eski Mason derneğidir. İlk dereceden 33'üncü dereceye kadar masonları bünyesinde bulundurduğundan *mavi* ve *kırmızı* localardan oluşmaktadır. *Türkiye Büyük Mason Mahfili* ise, bölünmeden sonra *Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası'ndan* kopanların oluşturdukları *Büyük Loca'nın (Grand Loge)* resmi adıdır. Merkezi, İstanbul'da Tepebaşı Meşrutiyet Caddesi 111 numaradadır.

Türkiye Büyük Mason Mahfili, Orhan Hançerlioğlu'ndan sonra 1968'de Büyük Üstadlığa Osman Edip Seydi'yi getirdi. Seydi 1980'e kadar bu görevde kaldı.

Süprem Konsey ise Hazım Atıf Kuyucak'ın Grankomandör iken 4 Ekim 1970'de vefatı üzerine bu göreve 24 Aralık 1972'de Dr. Selami Işındağ'ı geçirmiştir. Işındağ da 1980'e kadar bu görevde kalmıştır.

III. BÖLÜM

SONUÇ YERİNE

3:1 EVET, NİÇİN MASONLUK DEĞİL?

Şimdi, tanımı, tarihçesi, yandaşları ve karşıtları masonluk için neler demişler, bu konuları kuşbakışı da olsa gördükten sonra, en baştaki soruya, *Niçin Masonluk Değil?* sorusuna gelebiliriz.

Bu soruya yanıt vermeden önce, gelin pek yeni bir tarihte, 12 Ağustos 1984 tarihinde, YÖK Başkanı *Prof. İhsan Doğramacı* ile yapılmış bir söyleşiden bir bölümü birlikte okuyalım. Söyleşiyi yapan *Emin Çölaşan* soruyor:

«— *Hocam siz mason musunuz?»*

Prof. Dr. İhsan Doğramacı cevap veriyor:

«— *Ankara'ya ilk geldiğim zamanlarda bazı profesörler 'Buraya girmek insanlığa bir hizmettir' diyerek beni alıp oraya götürdüler.»*

«— *Mason Locasına mı?»*

«— *Evet... Ancak asistan alındığı bir sırada mason olan bir baba, çocuğunun alınmasını benden isteyince ve bunu bir dayanışma olarak gösterince, bunu yapamayacağımı söyledim. O günden sonra ne toplantılarına gittim, ne de ilgim oldu.»*

«— *Yani mason değil misiniz?»*

«— *Bunu siz, istediğiniz gibi değerlendirin efendim. Çalışma arkadaşlarım iyi bilirler ki, hiç-*

bir zaman iltimasa yer vermedim ve hatır için iş yapmadım. Kararlarımda dostluk, hiçbir zaman tercih sebebi olmamıştır.»

İlginç bir konuşma...

Bir takım profesörler, *İhsan Doğramacı*'yı almışlar, gençlik günlerinde *Mason* yapmışlar. Bura-ya gitmek insanlığa hizmettir demişler...

Mason olmak öyle kolay bir iş değil. Önüne gelen, ben mason olmak istiyorum deyip mason olamaz. Belli ve çok katı kuralları var. Birinin mason olmayı istemesi o kadar önemli değil. Masonların birini aralarına almaya karar vermeleri önemli. Bu karar olmadı mı, mason olunamaz.

Masonlar da bir insanı durup dururken aralarına almazlar. Masonluğa alınmak için bir insanda geleceğe ilişkin bazı belirtiler, işaretler görmek gerekir. Bu belirtiler ve işaretler de, «*harici dünya*» denilen masonluk dışı dünyadaki insanın masonluk için birşeyler vaat etmesi, birşeyler umdurmasıdır.

Yani bir insanın o günkü yeri önemliyse, gelecekte önemli görevlere gelmesi sözkonusuysa, böyle biri masonluk dünyasına katılma şansını taşıyor demektir. Yoksa, sıradan birinin, geleceği sınırlı birinin salt ben mason olmak istiyorum deyip masonluğa girmesi biraz zordur.

Anlaşıyor ki, *Dr. İhsan Doğramacı*'nın profesör ve de mason arkadaşları da, onda geleceğin üniversite rektörü, YÖK başkanı olma belirtilerini görmüşler, Mason locasına almışlardır.

Dahası da var...

Mason olmak için, sıkı bir denetimden geçmek gözleri bağlanıp kılıç şakırtıları arasında bir takım törenlere katılmak, sorgulamalardan geçmek, vasiyetnameler yazmak, önlükler kuşanmak, kuru kafalara el basıp and içmek gibi şaşırtıcı ve çarpıcı törenlere katlanmak gerekir.

Dr. Doğramacı, tüm bunlara da katılmış. Önce bir «*çırak*» olarak Mason locasına gitmiş gelmiş. Belli eğitimlerden geçmiş, «*kalfa*»lığa yükselmiş. Yeniden eğitimden geçmiş, kendini yetiştirmiş, «*usta*» olmuş, «*Masonluk sırlarını*» öğrenmiş.

Bütün bunlar kolay işler değil... Belli kuralları, belli törenleri, belli eğitimleri ve süreleri var... Bütün bu evrelerde sayın *Doğramacı* hiç rahatsız olmamış. İstenilen herşeyi yapmış... Sonra aradan yıllar geçmiş. Günün birinde bir «*birader*»l, —masonlar birbirlerine birader ya da kardeş derler— ufacık bir dayanışma örneği göstermesini istemiş. *Doğramacı* buna dayanmamış, kabul etmemiş. Etmeyince de masonlukla ilişkisini kesmiş...

Tabii *Doğramacı*, *Emin Çölaşan*'la konuşmasında söylemiyor ama herhalde biliyor. Masonluğa girilirken, bu yolun çıkışı olmayan bir yol olduğu, masonluktan ayrılmanın ve hele sırlarını açıklamanın ağır bir suç olduğu, mason adayına anlatılır. Bu konuda kendisinden söz almaktan öteye, and içirilir. Mason olacak, masonluk sırlarını açıklarsa boynunun kesilmesine, gözlerinin kör edilmesine razı olacağı yolunda peşin peşin yemin eder.

Masonlar kendi kararlarıyla aralarından atmadıkça bir mason kendi iradesiyle masonluktan

çıkamaz. Olsa olsa masonluk deyimiyle «uykuya yatar» ya da yatırılır. Bu masonluktan çıkmak değildir. Çünkü gerektiğinde tekrar «uyandırılacaktır.» Sözlerinden anlaşıldığına göre, *Prof. Dr. İhsan Doğramacı* da böyle uykuya yatanlardan...

Bir önemli nokta daha var:

Bir kere Mason olan, artık ömrü boyunca, kendisine mason musunuz diye sorulduğunda, «hayır mason değilim» diyemez. Bir masonun sorulduğunda mason olduğunu saklaması, masonluğa hakarettir. Ancak, aynı biçimde, bir masonun durup dururken kendisinin mason olduğunu açıklaması da masonlarca tasvip edilecek bir tutum sayılmaz. Hele masonlar bir başka kardeşlerinin masonluğunu açığa çıkaracak birşey söylemeye yetkili değildirler.

Doğramacı, bütün bunları bilen bir kişi olarak, mason değilim demiyor. Kendisine hangi biraderin torpil için başvurduğunu da söylemiyor. Kullandığı «dayanışma» sözcüğü de ilginç. Bu bir mason deyimidir... Mason biraderler, kendi aralarında çeşitli işaretler ve sembollerle tanışır ve dayanışırlar. Bir mason kardeş yardıma gereksinim duyar da karşısındaki mason kardeşine kendisinin mason olduğunu belirtir ve yardım isterse, yardım istenen, iki eli kanda olsa o kardeşine yardımda bulunmaya mecburdur.

Doğramacı diyor ki, ben bu yardım isteğini haksız olduğu için red ettim ve masonlukla ilişkilerimi soğuttum...

Doğru ya da yanlış... Söyleyen kendisi...

3:2 DEMEK Kİ NEYMİŞ?

Şimdi bu, *İhsan Doğramacı*'nın masonluğa girip sonra bunlardan uzak durması, binbir örnekten olsa olsa sadece birisidir. Ama bu örnekte, daha başka örneklerde de görülebilecek olan bir önemli nokta var. O da, masonların birbirlerine yardımla, birbirlerine dayanışmayla yükümlü oldukları...

Masonlar arası daha başka kurallar da var. *Eski Büyük Üstad*'lardan *Necdet Egeran*'dan naklen bunların bazılarını sayalım:

«Hiçbir mason, kendisinden başkasının mason olduğunu ifşa edemez.

Mason çıraklığa alınırken, ruhsal ve fikren olduğu gibi bedensel olarak da hiç bir arızası olmayanlar arasından seçilir.

Masonluğa girdikten sonra sakatlanan kişilere yöneticilik görevi verilmez.

Anarşistlere katıldığı saptanan birader masonluktan çıkartılır.

Masonluk ketum olmaya (ağzı sıkı) kesinlikle uyulmasını ister.

21 yaşını doldurmayan mason olamaz. Kadınlar mason localarına giremezler...»

Bunlar, masonluğun bazı koşulları. Ama uygulamada dahası da var.

Örneğin Türkiye'de en az lise mezunu olmayan bir kişinin masonluğa alınması zordur. Bu sınırlama salt öğrenimde kalsa iyi. Ama dahası da var...

Varlıklı olmayan Mason locası'na gerekli öden-tileri ödeyemeyecek ve kardeşlerine yardım elni uzatmaktan yoksun birinin de mason olması ola-naksızdır.

Yani sözün kısası o ki, masonluk, başlangıcın-da bir ara totalitarizme karşı özgürlükçü ve libe-ral bir görüşü temsil etmesine karşın, giderek sos-yalizm ve işçi sınıfı karşısında kapitalizmin ve onun son aşaması olan emperyalizmin savunucu-luğunu üstlenmiş bir inanıştır.

Sözlük anlamıyla Mason, duvarcı, yani işçi demektir ama, *çırak, kalfa, usta* gibi işçi sınıfını belirleyen ve emekçi tabakaların deyimlerini bol bol kullanan masonluk, işçi sınıfının ve emekçile-rin değil, tam tersine bunları sömüren kapitaliz-min ve burjuvazinin kendi arasında oluşturduğu bir dayanışma örgütüdür.

İşçi sınıfından bir bireyin, ilerde sınıf deği-şirip kapitalizme atlamayı amaçlayan ya da ka-pitalizmin sömürü çarkına yararı olmayan biri-nin masonluğa alınabilmesi, girebilmesi söz konu-su değildir. Nitekim bu gerçek, eski Büyük Üs-tadlardan *Necdet Egeran*'ın kitabından yapacağı-mız şu alıntıda da açıkça görülür:

“...Fukaralığa ve muhtaç duruma düşen bir birader, locanın himayesine alınır. Ancak bu du-rum süresince fikir ve oy bağımsızlığını kaybet-tiği düşüncesiyle, o birader loca çalışmalarına alınmaz...

Çağımızın demokrasi anlayışına bunca ters düşen, parası olmayanın fikir ve oy bağımsızlığı

da olamaz ilkesine dayanan bir kuruluş ve inanın, insanlar arasında paralı parasız, sıradan insan, sıradan olmayan insan, kadın-erkek gibi ayrımlar yapan bir inanışa dayandırılmış masonluk, elbette ki çok kişinin niçin masonluktan yana olmayacağını yanıtlarından sadece bir bölümüdür.

Yakın çağ tarihini şöyle bir gözden geçirin. İlk Türkiyeli mason olan *Said Çelebi*'nin, mason cluşundan bir süre sonra Osmanlı Sadrazamlığına kadar yükseliş öyküsünü hatırlayın ve ondan sonra da *Mustafa Paşa, Ali Paşa, Keçecizade Fuat Paşa, Mithat Paşa, Ahmet Refik Paşa, Mütercim Mehmet Rüştü Paşa, İbrahim Hakkı Paşa, Tunuslu Hayreddin Paşa, Prens Sait Halim Paşa, Müşir Ahmet İzzet Paşa, Rauf Orbay, Ali Fethi Okyar, Hasan Saka, Dr. Refik Saydam, Suat Hayri Uğüplü, Süleyman Demirel, Naim Talu* gibi sayıları iki düzineyi bulan kişinin Türkiye'de sadrazam ya da Başbakan olduklarını, bunların tümünün ortak yanının da masonlukları olduğunu bilin, hemen karar verirsiniz ki, bu masonluk örgütü yaman bir dayanışma örgütüdür.

İş bu kadarla kalsa gene de bir şey değil diye düşünülebilir. Bu bilginin yanı sıra, çok uzun yıllardan bu yana bu ülkede İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük kentlerin valilerinin, belediye başkanlarının, polis müdürlerinin, gizli haber alma örgütleri başkanlarının, bakanlıklarda bakanların dışındaki müsteşarların, genel müdürlerin, üniversitelerde bütün kilit kürsülerin, dışişleri bakanlığında el-

çiliklerin, odalar ve borsalarda yöneticilerin, özel ve resmi bankalarda kilit kişilerin, hatta orduda pek çok komutanın / ünlü askerin / yargı organlarının üst kademesinde pek çok yargıcın, politikacılarımızın bir bölümünün hep masonlardan oluşmasını salt bir rastlantı saymak aklın kolay alacağı bir şey değildir. Bu, masonluğun yaygınlık ve gücünü gösterir. Ama bu güç ve yaygınlık, Türkiye’de herkesi bu güç karşısında teslimiyete götürür mü? Geçmişte götürebilmiş midir derse-niz yanıtımız hayır olur.

Doğrudur, dünyanın pek çok ülkesinde oldu-ğu gibi Türkiye’de de masonluk, güçlü, etkili ve yaygın bir dayanışma örgütüdür. Ama, A’sından Z’sine Türkiye’yi tam olarak teslim aldığına ala-bildiğini ya da alabileceğini düşünmek de yanlış-tır.

Hatta daha ötesini söylemek mümkündür: Kendi iç çelişkileri ve çekişmeleri, bölünmüşlüğü, çağın gerisinde kalmışlığı ile dünyada olduğu gi-bi ülkemizde de masonluk giderek gerilemekte-dir. Hiç değilse etkisizleşmektedir.

Özellikle son yıllarda, masonların dünya ça-lında kaygı uyandıran bir takım karışık, karma-şık ve karanlık işlerin içinde adlarının görülmesi, dünyada olduğu gibi Türkiye’de de masonluğu geriletmektedir. İtalyada *P.2 Locası* skandalı, bu-nun ardından ortaya çıkan askeri darbe girişim-lerinden uyuşturucu kaçakçılığı ve mali dalave-ler, Mafia ile işbirliğinin ortaya çıkışı salt İtal-yan masonluğuna değil, dünya masonluğuna bü-

yük bir darbe oldu.

İngiliz İşçi Partisi milletvekillerinden *Auistin Mitchell* tarafından, 1984 yılı başlarında yapılan Lir kanun teklifinde İngiltere'de hakimlerin ve polis müdürlerinin yüzde altmış kadarının mason locaları üyeleri bulunduğu ve bunların tarafsızlıktan ayrıldıklarını ileri sürüp, bu mesleklerdeki kişilerin mason localarına girmelerinin yasaklanmasını istemesi büyük yankılar yaptı.

Dahası, bu gelişmelere paralel olarak İngiltere tahtının varisi *Prens Charles*, Kraliyet ailesinin yıllardır süren bir geleneğini hiçe sayarak Mason derneğine girmeyi red etti. Bütün bir 1984 yılı boyunca İngiliz gazetelerinde masonların etkinliği konusu tartışıldı. Dünya Masonluğunun başı sayılan *Kent Dükü*, geçen nisan ayında *Büyük Locaya* yaptığı bir öneride, bundan böyle mason kuralları arasında «*daha az gizlilik*» istendiğini belirtti. Eski törenlerin basitleştirilmesini, kılıçlı, kafataslı gösterilerin kaldırılmasını istedi.

İtalya'daki *P-2 Locası* skandalının yankılarının sürmesi, bir bankerin İtalya'dan kaçıp İngiltere'de öldürülmesi ve katillerin bulunamaması, İngiliz Veliahdının Mason olmayı red edişi, Yunanistan'da da yeni basılan drahmilerin üzerinde masonik sembollerin bulunması, bu ülkede de bir skandal yarattı. Bazı basın organları, Ekonomi Bakanı *Grasimos Arcenis*'in mason olduğunu, *Papandreu* Başkanlığındaki iktidardaki *Pasok Partisi*'nin Mason Localarıyla arasında organik bağlar bulunduğunu ileri sürdüler.

Tüm bunlar, dünyadaki mason imparatorluğunun temellerinin çatırdamaya başladığının belirtileridir.

Masonluk, bir avuç insanın, kapitalistlerin, kendi varlık ve çıkarlarını korumak için oluşturdukları, dine benzer bir inanış ve bu inanışa dayanan bir örgüttür. Dolayısıyla, kapitalizme inanan birinin masonluktan yana olması söz konusu olamaz.

İşte bunun içindir ki, masonluk değil!..

KAYNAKÇA

1. BÜYÜK ŞARK Dergisi, 1931 İstanbul, sayı 1
2. TÜRK MASON DERGİSİ, 1951, Yıl 1 sayı 4
3. TÜRK MASON DERGİSİ, 1953, Yıl 3, sayı 11
4. TÜRK MASON DERGİSİ, 1952, Yıl 3, sayı 12
5. TÜRK MASON DERGİSİ, 1959, Yıl 9, sayı 33
6. TÜRK MASON DERGİSİ, 1970, Yıl 20, sayı 80/3
7. TÜRK MASON DERGİSİ, 1972, Yıl 22, sayı 81/4
8. TÜRK MASON DERGİSİ, 1971, Yıl 21, sayı 82/5
9. TÜRK MASON DERGİSİ, 1972, Yıl 22, sayı 84/7
(Özel sayı)
10. MASON DERGİSİ, 1974, Yıl 24, sayı 15
11. MASON DERGİSİ, 1975, Yıl 24, sayı 20
12. Birkaç sahlıfede TÜRKİYE'DE FRANMASONLUK/
T.B.M.M. Yayınları 3, 1972
13. TÜRK MASON DERGİSİ, 1971, Yıl 21, sayı 83/6
14. MİMAR SİNAN Dergisi, 1977, sayı 26
15. MİMAR SİNAN Dergisi, 1975, sayı 18
16. MİMAR SİNAN Dergisi, 1982, sayı 45
17. MİMAR SİNAN Dergisi, 1982, sayı 46
18. MİMAR SİNAN Dergisi, 1983, sayı 47
19. MİMAR SİNAN Dergisi, 1983, sayı 48
20. MİMAR SİNAN Dergisi, 1983, sayı 49
21. MASONLUK NEDİR - NE DEĞİLDİR/Mithat Gürata
22. MASONLUK Tarihte ve Günümüzde / Paul Naudon
Samih Tiryakioğlu
23. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE MASONLUK / Faruk
Ülkü, A. Semih Yazıcıoğlu
24. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE MASONLUK / Hasan
Cem, 1976 İstanbul

25. ANA ÇİZGİLERİYLE TÜRKİYE'DE MASONLUK TARİHİ / Kemalettin Apak
26. TÜRKİYE MASONLARININ GİZLİ TARİHİ / M. Ertuğrul Düzdağ
27. YAKIN TARİHİMİZDE MASONLUK ÜZERİNE BİR DERLEME / Mehmet Vedat Onat
28. TÜRKİYE BÜYÜK MASON MAHFİLİ 1966-1968
29. TÜRK MASONLUĞU İÇİNDE BİR OLAY VE TAHLİLİ / T.B.M. Mahfilli, 1968
30. Kardeşlerimize AÇIKLAMA / T.B.M. Mahfilli, 1973
31. NASIL MASON OLDUM / Mahmut Yeseri, 1935
32. TÜRK OĞLU DÜŞMANINI TANI / Cevat Rifat Atilhan, 1952
33. FRAN-MASONUN AHLAKI / Armand Bedarride - M. Seyfeddin Raşit, 1929
34. FARMASONLUK / Otto Bachman - Cemal Kıpçak, 1970
35. REMZİ İKİNCİ DERECE TALİMATNAMESİ, 1932
36. ÜÇÜNCÜ DERECE REMZİYEYE MAHSUS TALİMAT - ÜSTAT, 1932
37. MASONLUKTAN ESİNLENMELER / Dr. Selami Işındağ, 1977
38. EVRİM YOLU / Dr. Selami Işındağ, 1979
39. Birinci Derece Ritüelinin İncelenmesi / Dr. Selami Işındağ
40. İkinci Derece Ritüelinin İncelenmesi / Dr. Selami Işındağ
41. Üçüncü Derece Ritüelinin İncelenmesi / Dr. Selami Işındağ
42. Dördüncü Derece Ritüelinin İncelenmesi / Dr. Selami Işındağ

43. Dokuzuncu Derece Ritüelinin İncelenmesi / Dr. Selami Işındağ
44. Ondördüncü Derece Ritüelinin İncelenmesi / Dr. Selami Işındağ
45. Onbeşinci Derece Ritüelinin İncelenmesi / Dr. Selami Işındağ
46. Onsekizinci Derece Ritüelinin İncelenmesi / Dr. Selami Işındağ
47. Yirmiikinci Derece Ritüelinin İncelenmesi / Dr. Selami Işındağ
48. Yirmiyedinci Derece Ritüelinin İncelenmesi / Dr. Selami Işındağ
49. Yirmidokuzuncu Derece Ritüelinin İncelenmesi / Dr. Selami Işındağ
50. Otuzuncu Derece Ritüelinin İncelenmesi / Dr. Selami Işındağ
51. Dünya Dengesine Tesir Eden Jeopolitik Kavramlar, Görüşler ve Türkiye / Em. Dz. Kur. Abl. H. Vural Vural, İstanbul 1981
52. RAPOR II / Necip Fezıl Kısakürek, 1980
53. MASSONERIA OCCULTA ED INIZIAZIONE ERMETICA - Jean Marie Eagon
54. MASSONERIA ALLA SBARRA - Tomasso Ventura
55. LA MASSONERIA - Christian Jacq
56. LA MASSONERIA UNIVERSALE - Bino Bel'omo
57. SÜREÇ Dergisi 7. ve 8. sayıları (1981)
58. Jön Türkleri ve 1903 İhtilali / E. E. Ramsaur - Nurhan Ülken
59. MASONLUK ÜZERİNE - Nafiz Ekenin Büyük Üstad
60. BAZI MEŞHUR MASONLAR

